

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Saville, George; skreven i Engelsk af George Saville ; men nu til Dansk oversat af B. J. L.

Titel | Title:

Et Fruentimmers Ny Aars Gave, eller Raad til en Datter

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : Kanneworff, 1769

Fysiske størrelse | Physical extent:

[14], 131 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

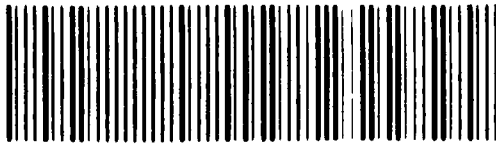

R. V. Manus

14-436-8

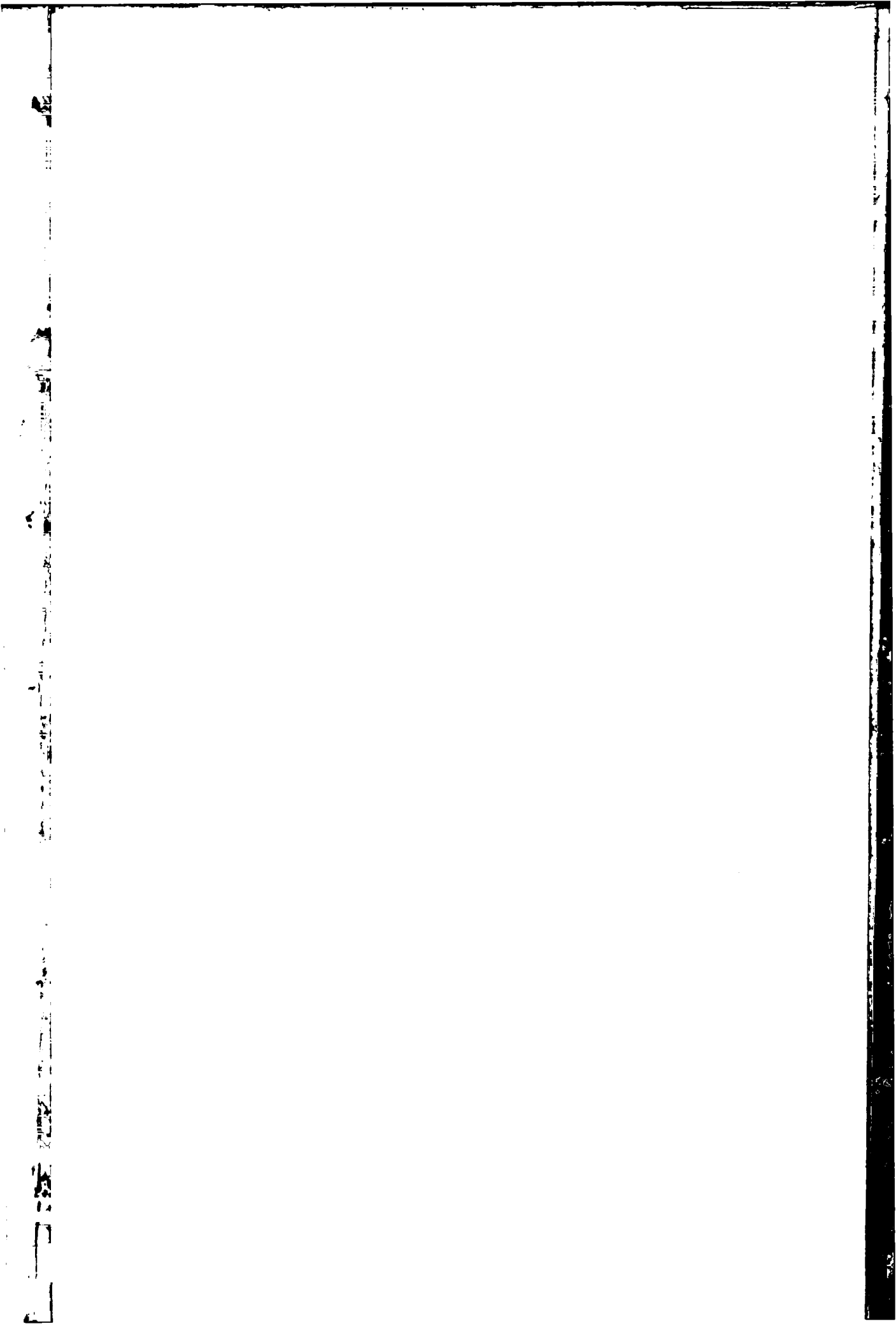

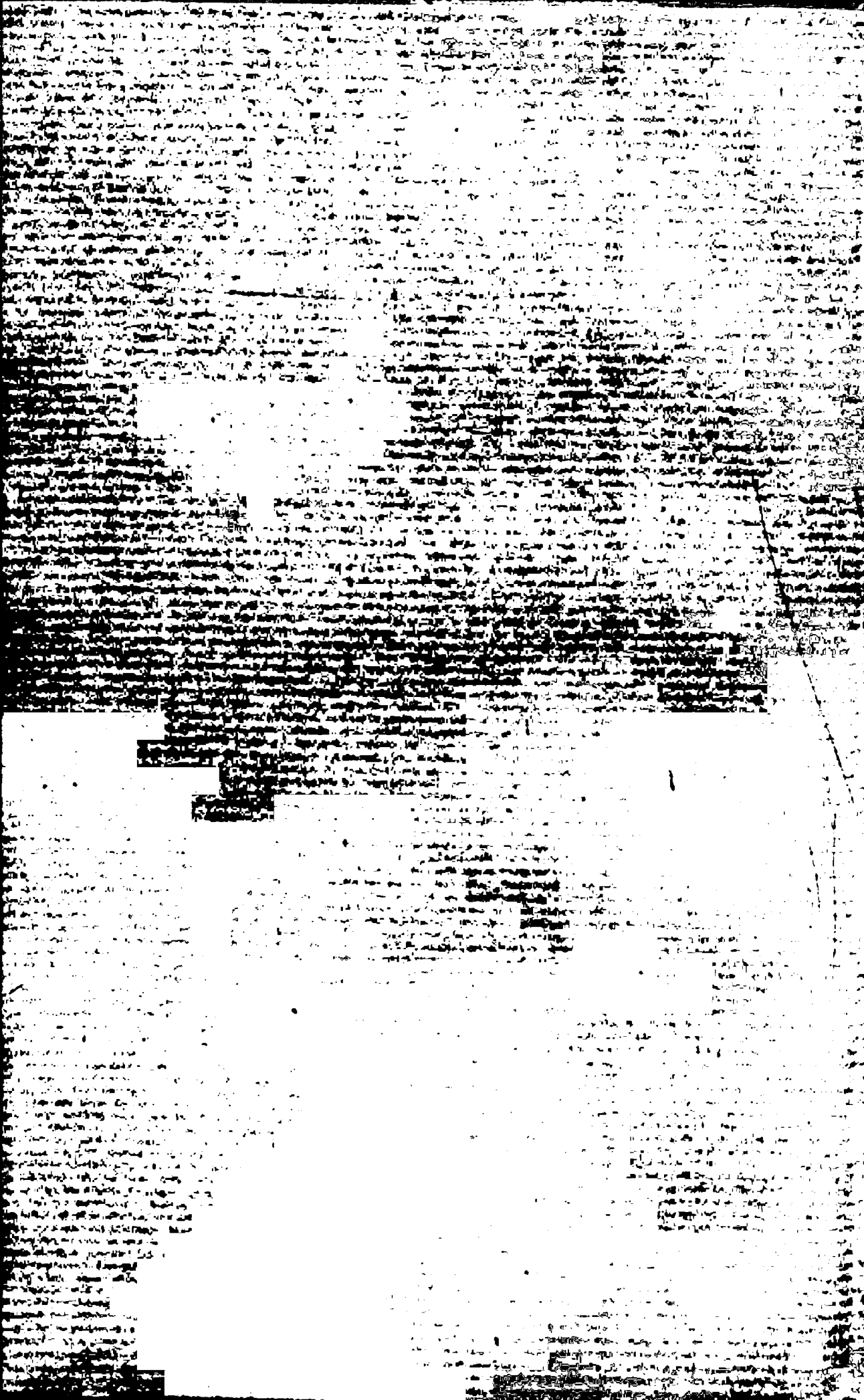
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

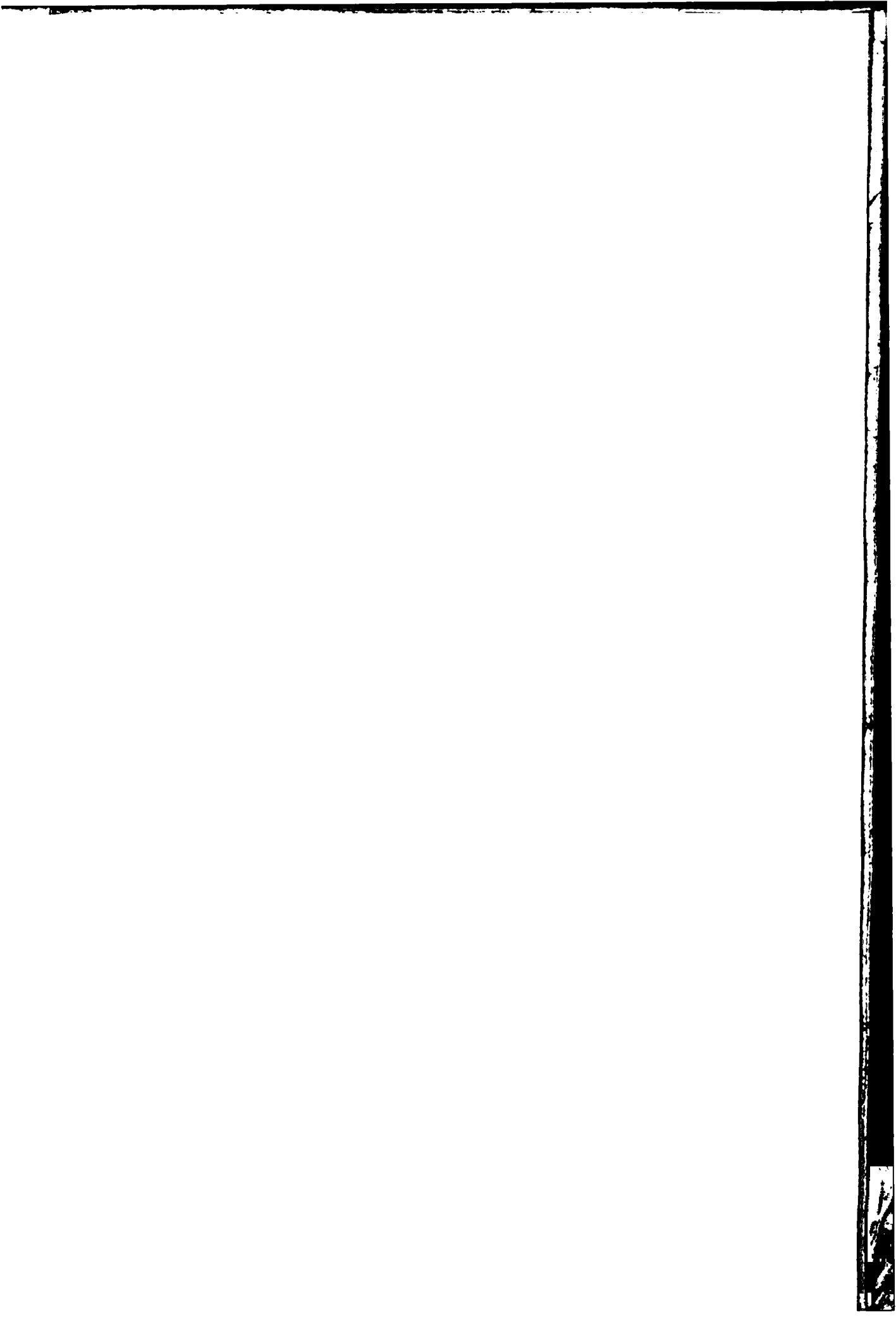

130021587363

Et Gruentimmers
Søn Mars Bave,
Eller
Raad til en Daatter.

Skreven i Engelsk af

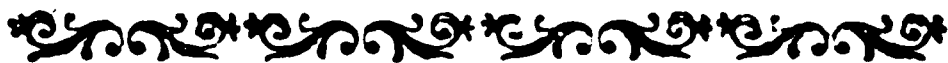
GEORGE Lord SAVILLE

Marquis og Greve af Halifax,

Men nu i Dansk oversat

af

B. J. L.

KJØBENHÅVN, 1769.

Til Kiøbs hos Kanneworff, boende i Gille:
Gaden, første Dør paa venstre Haand
fra Kiøbmagergaden.

Committimus 19

1908 1908 1908

1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

1908 1908 1908

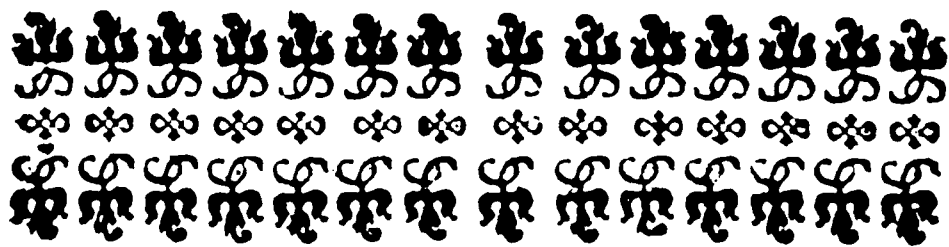
1908 1908 1908

1908 1908 1908

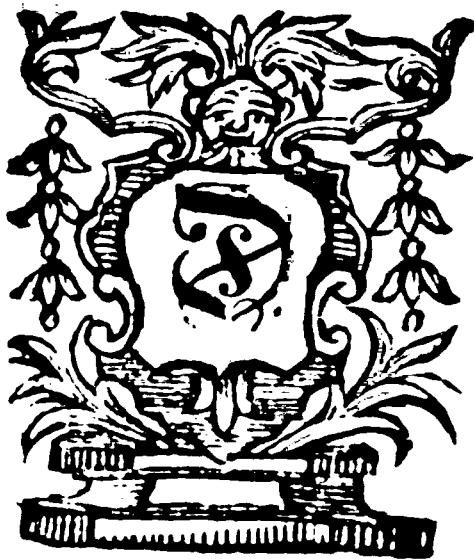

1908 1908 1908

1908 1908 1908

Oversætterens Bortale.

erson Præjudi-
cia, eller forud
fattede Meenin-
ger, ikke vare
nu omstunder
saa berngtede for dend Skade og
Hinder, som de har giordt og
endnu giore Sandheden, i Lær-
dom, i Religion, og i alle andre
det Mennekkelige Livs Omstæn-
digheder, saa vilde jeg ikke stam-
me mig ved at tilstaae, at jeg
(fat.

Fortale.

fattede store Tanker om dette li-
det Skrift; saa snart jeg havde
seet Authors Naam og Charac-
teer, der skriver baade som en
Fader, og som en stor Herre.
Dend første forsikrede mig om
hans oprigtige Kierlighed og
Intention til at befordre en kær
Daatters Ære og Lyksalighed;
den anden om hans Forsaren-
hed og Dygtighed til at fore-
skrive hende de dertil fornødne
Regler. Naturen har indplan-
tet Forældre en særdeles Kierlig-
hed til deres Børn; men hvor
denne Kierlighed er samlet med
Dumbhed og Uforstand, der gjør
dend snarere Ubekatte og unytti-
ge Drog af dem, end retskafne
Mennesker, der kand befordre
Forældrenes, deres egen, og det
Menneskelige Kiøns Ære, Lyksa-
lig.

lighed og Nytte. Derimod hvor en naturlig Kierlighed, og een, ved Læsning, Betragtning, Forfarenhed og lang Omgang med Personer af adskillig Stand og Character, samt en nøye Indsigt og Skionsomhed i de i Verden forekommende Fejl og Urime- ligheder, forhvervet Dygtig- hed foreener sig til at foreskrive en Daatter Leve-Regler, der har mand største Føye til at vente no- get stort og ugemcent; ja dersom mand end skulde blive bedragen i sin Formodning, saa er mand dog storligen undskyldt, i det mand havde endnu mindre Aar- sag til at vente andet. Dette har bevæget mig til at troe, at jeg gjør mine Lands-Mænd, og i sær det sinukke Kion, en ikke ubeha- gelig Tjeneste med at meddeele

Fortale.

dem disse Raad, hvilke, saa vidt mig er bekiendt, ikke endnu i andre Sprog ere udkomne.

I Særdeleshed har jeg med stor Fornøielse befundet, at dette lille Skrift kand ansees som den Original, hvoraf Pamela har taget de Lineamenter, der har giordt hende til en Original i Dyd, Artighed og en tækkelig Opførelse, saa at det vil ikke blive vanskeligt for skionsomme Læsere at mærke, hvorledes hun efter hendes forekommende Omstændigheder har trohigen rettet sig efter disse Regler, hvorpaa i sær den Fierde Part (som iligemaade, det jeg haaber, skal blive oversat i vores Danske Sprog) giver mange herlige og opbyggelige Exempler. Og naar mand da finder den
Over-

Overeensstemmelse, som er imellem begge disse Skrifter, saa formoder jeg, at mange vil forandre deres hidindtil fattede Meening, der har anseet Pamela som en blot Historie, der alleene bør læses for Tiidsfordriv; og jeg er end mere forsikkert om, at dend Dom vil blive underkiendt, (og Dommereen mulcteret pro meliori Informatione,) som i et offentlig Selskab blev fældet af en vis Mand, at det var en Can. - - af en Fader, som lod sine Døttre læse Pamela.

Jeg maa ved denne Leilighed erklære mig nærmere over dend Betænkning, som jeg gav i Bag-Talen til dend anden Part af Pamela, Pag. 699. hvor jeg er af de Tanker, at Fruentimmer-

Fortale.

ne ere de , som kand mægtigen
hjelpe til at forbedre Verden, for-
medelst dend Magt, som de har
over vores Rion &c. Et vist for-
nuftigt Fruentimmer har giordt
mig dend Indvending, at det var
vores Rion, som herudi kunde
udrette langt meere, ihenscende
til Fruentimmerne. Jeg fandt
hendes Argumenter saa grundede
og rigtige, at jeg kand ikke for-
svare det for Sandhed og Billig-
hed, om jeg vilde negte deres
Kraft. Hendes Betragtninger
vare næsten disse: 'I Mandfolk
'ere de, som selv hindrer os fra
'det, som kunde giøre os meere
'fuldkomne; I ere de, som døm-
'mer os uværdige og udygtige til
'andre Ting, end at lære at priks-
'ke med en Naal, at gaae i et
'Køkken og passe paa andre des-
lige

Fortale.

‘lige Huisgierninger; Moraliske
‘og andre nyttige Skrifter sætter
‘I iblant de os forbudne Bøgers
‘Tal; derhos ere I dog saa ubil-
‘lige, at I inoquerer eder over
‘vores cenfoldige Discourser, og
‘beleer vores Bankundighed, som
‘I selv ere Marsag til. Snart
‘kalder I os skrøbelige ufuldkom-
‘ne Creaturer; snart igien for-
‘drer I flere og større Fuldkom-
‘menheder af os, end I selv, ja
‘end de beste iblant eder, besidder;
‘og hvilke vi dog maa see kunde
‘erlange, dersom I ikke betoge
‘os ald Leilighed dertil.’ Bilde-
re: ‘Hvad skal vi stakkels Fru-
‘entinner gjøre? Vi maa ikke
‘selv vælge de Mænd, som vi kand
‘vente at leve gandske fornøiede
‘og lykkelige med; Vi har ikke
‘alle de Naturens og Lykkens Ga-

Fortale.

‘ver, at leve vores Tid i eenlig
‘Stand; Vi maa derfor mange
‘gange tage imod dend, som til-
‘byder sig, naar hand ikke er
‘gandske lastefuld og naragtig,
‘omendskiont der ere andre Egen-
‘skaber hos ham, som ere ikke
‘aldeles efter vores Sind. Da nu
‘vores Interesse forbinder os til
‘at lempe os efter eders Smag,
‘saa ere I de, som tvinger os til
‘at begaae de Daarligheder, som
‘I leeder og seer efter; dem vi
‘ellers ikke skulde falde paa. Der-
‘som I Mandfolk saae efter reelle
‘Ting hos os, saa maatte vi nød-
‘vendigen legge os derefter, for
‘at behage eder; thi vores egen
‘Nyttte drev os dertil; men naar
‘I seer efter (jeg vil ikke nævne
‘Riigdom, Stand og Deilighed)
‘Galstab, saasom om vores Fiske-
beens

Fortale.

‘beens Skiort, vores Hoved-
‘Brudelser, ic. ere efter Moden,
‘saa forpligter jo igien vores egen
‘Nytté os til at tude med de Ill-
‘be, vi lever og skal leve iblant;
‘og vi maa undskyldé vores egen
‘Daarlighed med det bekjendte
‘Sprog: Mundus (Mandfolke-
‘ne) vult decipi, ergo decipia-
‘tur.

Jeg vil ikke opholde Læseren med videre Beretning om Slutningen paa denne Samtale; thi jeg kand love det dydige og smukke Kion, at leveré dem i den fjerde Part af Pamela en vidt-
fæsttigere Afhandling over denne Materie, hvilken Pamela, efter hendes sædvanlige artige Veltalenhed og Forstand, paa sit Kions Begne afhandler; ja jeg tør sige,
at

Fortale.

at de kunde ikke faae en i denne Sag ivrigere og forstandigere Advocat.

Jeg maa derfor, paa det jeg skal ikke synes at være ubillig mod det smukke Rion, eller partiisk for mit eget, give denne Erklæring: At naar begge Rion med fælles Kræfter vilde indbyrdes arbejde paa at forbedre hverandre, saa kunde de begge vente at blive lykkelige og fornøiede.

Slutteligen gives denne Efterretning, at paa det Retsindige Læsere skal ikke, imod deres Billie og Vidende, understøtte Gennyttige Menneskers uretmæssige Indgreb, som vil koste, hvor de ikke saaede, saa er dette lidet Skrift ikke alleene ziiret med et
Kob.

Fortale.

Kobber-stykke, efter dend Engel-
ste Original men og paa Titul-
Bladet tegnet med et Stempel
med Oversætterens og Forlegge-
rens Naame; hvilket kand tiene
baade for Siirlighed og Sik-
kerhed.

Kiøbenhavn
den 24 Jul: 1744.

Barthold Johan
Lodde.

Imprimatur

J. P. ANCHERSEN Dr.

Ind:

Indholdet.

Om

Religion.

Egtemand.

Huus, Familie
og Børn.

Opførel og
Omgængelse.

Venskab.

Dom.

Forfængelighed
og Affectation.

Storagtighed.

Forlystelser.

Et

Et
Fruentimmers
Om Mars Gave,
Eller
Maad til en Daatter.

Min kære
Daatter.

eg befinder, at end
og vores allerbeha-
geligste Tanker vil
være urolige; de vil
være i Bevægelse;
og Sindet kand ikke have nogen Hvils-
le, saa længe det er indtaget af en mes-

A

get

get fiær og angenem Paßion. I er paa nærbærende Tiid dend, som baade min Omforg, saa vel som og min Godhed og Tilbøyelighed fornemmeligst har at bestille med, hvilke undertiden forestiller mig saadanne Syyner, at jeg seer eder lykkelig i Verden, der ere meere overeensstemmende med mine partiiste Ønsker, end med mit fornuftige Raad for eder. Paa andre Tider, naar min Frygt tager overhaand, saa springer jeg i været, ligesom ved et Tordenflag, naar jeg betragter dend Fare, som et ungt Fruentimmer maa være undergivet. Jo meere levende I er, jo lettere kand I faae Skade; ligesom de fiineste Planter bliver snarest beskadigede af Frosten. Gmedens I leeger i største Uskyldighed, vil dend vanartige og fiendske Verden fortrygge eder, med mindre I er forvaret med eders Forsigtighed. Mangel paa Varlighed derfor, mit fiære Barn, er aldrig at undskylde, efterdi, ihenseende til denne Verden, dend har samme Virkning som

som Mangel paa Dyd. Saadan en
 tillig udspringende Forstand udfordrer
 at bekiærnes og tildækkes ved nogle
 Leve-Regler, ligesom man stroer no-
 get over de spæde Blomster, for at be-
 vare dem for Blæst og Kuld. I maa
 tage det vel op at blive befaaren af saa
 kærslig en Haand som en Faders. Der
 maa vel være nogen Bitterhed i blot Eys-
 dighed; Dend naturlige Kierlighed til
 Frihed maa vel hjælpe noget til at gis-
 re en Faders Befalinger haardere at ta-
 ge imod; der vil være nogen indvortes
 Modstand, hvor vi maa lade os bevæ-
 ge af en fremmed Magt, og ikke af
 vores eget Val; Men naar en Fader
 legger sin Myndighed til side, og over-
 taler alleeneste ved hans Godhed og
 Kierlighed, saa kand det aldrig riime
 sig med en god Art og Natur, dersom
 I lader det ikke gielde noget hos eder.

En stor Deel af det som indehol-
 des i følgende Afhandling maa vel gaae
 over eders Forstands nærværende Bort;

4 Raad til en Daatter.

men da dend hver Dag skyder sig høiere i været, saa vil dend inden kort Tiid naae op dertil, saa at det vil blive en læt Sag for eder. Jeg har i sinde at begynde med eder, førend eders Gemyt er gandske dannet; thi dette er dend Tiid, da eders Sind er allerbest skicket til at tage imod en Farve, som vil blive bestandig, naar dend bliver be- blandet dermed. Saa Ting lader sig vel lære, dersom det ikke skeer ved tiilige Underviisninger. Naar disse bliver vel indgydede, saa bliver de Naturlige; og vi ere aldrig sikke at beholde det som er vigtigt og ypperligt, førend vi ved en idelig Vane har giordt det til et Stykke af os selv.

Om jeg har Forstand og Færdig-
hed til at affildre et fint Fruentimmer,
det maa vel være Sporsmaal; men
det fand ikke være noget, at jeg har
affildret en kierlig Sader; dersom I
vil tage en nøyagtig Copie deraf, saa
vil jeg saa vit bilde mig noget ind med
mit

Religion.

5

mit Arbeide, at jeg tør love for I skal ikke giøre en slem Sigur i Verden. Hav saa stor Credit for mig, og forsøg det, saa er jeg forsikkert om, at hverken eders Onsker eller mine skal slaæ og feil derved.

Religion.

end første Ting, som skal betragtes, er Religion. Til dend maa eders Tanker først og fornemmeligst være henbendte;

efterdi det vilde være en unyttig Ting at anordne eders Opførsel i Verden, og at forglemme hvorledes I bør føre eder op imod ham som har skabt dend. I en noye Forstand, er det dend eeneste fornødne

A 3

Ting.

6 Raad til en Daatter.

Eng. J maa fatte dend i eders Sind, og derfra drage dend ind i eders Sierte, hvori J maa omfaane den saa tæt og inderligen, at J aldrig lader dend komme fra eder. Men her er det fornødent at giøre Forskiel imellem det som er det Væsentlige og Virkelige, og det som er en Indbilding og Skin af Religion.

Religion bestaaer ikke i at troe de Fabler og Historier som fortælles i Almestuer, hvor Born opfoedes, tillige med Melken, med Eventyrer om Hæer, Spøgelse, Spaadomme og Miracler.

Disse tilige Vildfarelser suer vi saa graadigen i os, at vores moedreste Forstand har nok at bestille med at rense vores Sind fra dette slags Lapperi. Disse Historier ere os saa behaelige, at vi ikke alleenesie troer dem, men og fortæller dem; hvilket volder at Sandheds Aabenbarrelse

relse bliver os i nogen Maade forstræfelig og grusom, naar dend slaer os af Marken med saadan en Mængde af Urimeligheder, som vi har forlystet os selv med, foruden det at vi ogsaa har nogen Skam deraf, at vi nogensinde har antaget og troet disse Fabler. Dette er at holde Verden for Nar, og at tillegge dend Almægtige Gud, at hand har givet Diablen dend Bestilling at gaae Blinde-Bul og at bruge Judserier med Menneskens Børn; og det er saa langt fra at dette er Religion, at det ikke engang er Forstand, og har alleeneste Ret til at kaldes dend slags Devotion, til hvilken Vankundighed er en utvilagtig Moder, uden nogen Modsigelse. Disse Bildfarelser maa I derfor legge af med eders Sanges Ermer, og være ligesaa skamfuld over at nogen skal finde dem hos eder, som at nogen skal see eder leege med Duffer, naar I er kommen til dend Alder, da mand venter andre Ting af eder.

Det som J hernæst maa tage i agt er, at Religion bestaaer ligesaa lidet i lydelige Svar og andægtige Opbævelser og Grimacer i Kirken, eller i at bede paa en extraordinair Maade. Nogle Fruentimmer ere i saadan en overmaade Bevægelse i Kirken, at mand skulde svære paa at det er Ormen i deres Samvittighed, som gjør dem saa urolige. Andre vil have saadant et deelt Ansigt imellem en andægtig Stirren og et tillokkende Øye-Syn, at denne unaturlige Blanding gjør end og dend beste Anseelse paa dend Tiid latterlig. Disse affecterede Geberder ere altid mistænkte, ligesom meget stærke velsugtende Sager, der ere i Almindelighed agtede for at være ikke aldeles gode Tegn hos dem, som betiener sig deraf. Lad eders ibrige Andagt derfor være sparet for eders Cabinet, hvor J Land have dend almægtige Guld for eder selv; J dend offentlige Forsamling vær stille og rolig, hverken uanstændigen skidesløs, eller affecteret paa dend anden Side. Det

Det er ikke sand Devotion eller Gudsfrygt at udviise en vredagtig Jær imod dem, som kand have en anden Troe og Meening end vi. Partiisthed for os selv bringer os ofte paa dend vildfarende Tanke at det er vores Pligt, at være haarde imod andre i slige Tilfælde; og da vi lader os drive fort af Egen Indbilding, saa slaaer vi uden Barmhiertighed, og troer at vi fortienner noget stort af Gud dermed, at vi saargjør andre, efterdi vi meener at det er dend Almægtige Guds Sag, som vi strider for; da det dog i Sandhed ikke er andet end at vi vil opbøye og lade os selv see. Vores Devotion bryder alt for ofte ud i saadan en Gestalt, som kommer meest øbereens med vores særdeles Temperament. De Choleriske falder hen til en haard Strængbed imod alle dem, som ere af andre Meeninger end de; de snapper efter alle de Sprog i Bibelen, som stemmer med deres Complexion; og efterdi Guds Brede undertiden har været

antændt, saa slutter de at Brede og
 Zyrighed er en Guddommelig Dyd; og
 de ere saa langt fra at indbilde sig, at
 deres vanartige Tidkierhed udfordrer
 nogen Apologie eller Undskylding, at
 de langt meere agter sig selv des høvere
 derfor, og triumpherer derudi. Andre,
 hvis Natur er meere lettroende, end
 sædvanlig, vil ikke vide af Maal eller
 Grændser for dend; de bliver ligesaa
 hovmodige deraf at de fand udviide de
 res Troe, som Regentere af at udbree-
 de deres Herredømme; ey betragten-
 de, at vores Erse, ligesom vores Ma-
 ve, fand blive overbeladt; og at lige-
 som denne forderves ved at tage meere
 til sig end dend fand fordøye, saa fand
 og vor Fornuft udslukkes, dersom dend
 undertrykkes med Bægten af for mange
 sælsomme Ting; allerhelst dersom det
 bliver os forbuden at tygge det som vi
 befales at svælge. De Melancholiske
 og Avindsyge ere geneegne til at agte
 et nedslaget og fortrydeligt Øyesyyn for
 en stor Deel af deres Religion; de seer
 suurt

suurt og uomgængelige ud, de larmer og prædiker imod de uskyldige Fornøjelser i Livet med saadan hæftig Strengbed, som de kunde udviise imod de allerstørste Misgierninger. Dette er gemeenligen ifkun en Masque, der er siælden noget retskaffent deri. Ingen anden Ting er desbedre fordi dend er Suur; og det vilde være haardt, om Religionen skulde være saa, som er dend beste Ting. Imidlertid fand man sige med Sandhed, at denne strenge og suursæende Art af Devotion har maa skee giordt lidet mindre Skade i Verden ved at affrække dend, end de allerforargeligste Exempler har giordt ved at befænge dend.

Efter at jeg nu i disse saa Prøver, til hvilke der endnu kunde føyes mange fleere, har sagt eder, hvad der ikke er sand Religion, saa er det Tiid at beskriver for eder, hvad der er saa. De almindelige Definitioner og Beskrivelser over dend ligner dend ikke meere, end

de almindelige Huus: Skildter ligner de Princer som de vil forestille. De uvitstige Besudlere, som har levet i alle Verdens Tider, har i Almindelighed afmalet dend med saadanne stygge Særver, og draget saadanne grove Stræger, at dendes Deilighed kand ikke letteligen fiendes; de har forestillet dend med alle de affrækkende Lineamenter, som kand optænkes; og for det første giordt dend til en uforsonlig Siende imod Naturen, da de dog, i ald Sandhed, ikke alleene ere Venner, men Tvillinger, fødte tilsammen og paa een Tiid; og det er at giøre Bold paa dem begge, dersom mand tragter efter at skille dem ad. Intet er saa mildt, saa venligt, og saa tillokkende, som dend sande, uforfalskede og fra Sophisterie luttrede Religion; I stæden for at paalegge vores Natur usfornødne Byrder, saa befrier dend os fra dend største Bægt af vore Passioner og vildfarende Meeninger. I stæden for at underkue os med Stræng-

hed,

hed, saa forløser dend os fra det Slaverie, som vi ere udi under os selv, vi som ere de allerhaardeste Herrer, saa længe vi ere under vores løssladte og utammede Begjærligheders uretmæssigen tiltagne Herredømme.

Religion er en munter og lystig Ting, det er saa langt fra at dend og god Humeur ligger altid i Haaret paa hinanden, at de ere uadskilleligen foreenede. Intet ubehageligt hører til dend; omendskiont de Mandelige Rokke har giordt ald deres uforstandige Part til at sætte en slem Smag paa dend. En Wiis Epicuræer vilde blive Gudsfrygtig for Fornøyleses skyld; god Forstand er Grundvolden til dem begge; og det er en uforfaren Søster, som tragter efter sand Vellyst, uden hvor de ere foreenede.

Religion er ophøyet Fornuft, rensed og sigtet fra de groveste Deele deraf. Dend har sin Boepæl i den over-

14 Raad til en Daatter.

ste Part af Siælen og Sindet, hvor der er mindst Skyer og Taage, som kand forduikle eller beskadige dend. Den er baade Grundvolden og Kronen for alle Dyder; den er en forbedret Moral, opløstet til sin Højde, i det dend er bragt nærmere til Himmelen, det eeneste Stæd hvor Kuldkommenhed boer. Dend reenser Forstanden, og afborster dend Jord og Støv som hænger ved vore Siæle. Dend behøver hverken det Haab eller dend Skræk, som bruges til at understøtte dend. En hellet har den fornøden at nedstige og laane noget Argument uden for sig selv; siden vi der kand finde alle de Ting, som kand og bør tilloffe os. Dersom vi vilde lade os leve til Religion, saa er dend i Stand til at overbyde dend forderbede Verden med alt det dend kand tilbyde os, efterdi dend, af disse tvende, er saa meget Riigere i alle Ting, naar Fornuften maa tillades at domme om deres Værd.

Efter.

Efterdi dette er saaledes, saa er det vel Umaagen værd, at I frivilligen vælger Religion, og ikke bruger dend alleeneste som en Tilflugt. Der ere Fruentimmer, hvilke, naar de af deres gode Anseelses alt for synlige Aftagelse fornemmer, at de ikke meere kand skinne ved dend Glands, saa stryger de en Affecteret Devotions Fernis derover paa det de dog kand giøre nogen Slags Figur i Verden. De gior Kirken til deres Fri-Sted, naar de forfølges af tiltagende Foragt, som vil ikke lade sig holde tilbage, men forfølger dem lige til Alteret. Saadan en Sildig Poenitentse er alleeneste en Smukke for deres Hierteqvælende Græmmelse, fordi de ere ikke meere Smukke. Dette er dend dræbende Tanke, som forarsager de Gul og Taarer, som synes udvortes at være anvendte til en bedre Ende.

Der ere mange, som har en Seberagtig Devotion, Heede og Ruld,
lag

16 Raad til en Daatter.

lange Opsættelser imellem, men naar det tager dem, saa har de det meget hæftigen. Denne Uliighed maae J for alle Ting søge at undflye. Lad eders Methode være et stadigt Løb i et got Levnet, der kand rinde ligesom en sagte Strøm, og være en stedsebarende Kilde til at frembringe en idelig Øvelse i Dyden. Eders Devotion maa vel være alvorlig, men dend maa være utvungen, og J maae gjøre dend, ligesom andre Pligter, til eders Fornøjelse med, ellers vil den have meget liden Virkning. Efter denne Regel kand J best domme om eders eget Hierte. Saalænge disse Pligter ere Glæde, saa er det aabenbar, at de ere Alvorlige og oprigtige; men naar de ere en paalagt Bood, saa er det Tegn til at eders Natur gjør nogen Modstand, og saalænge det varer, kand J aldrig være aldeles forsikret om eder selv.

Dersom J er ofte urolig, og Livets fortrædelige Hændelser gaaer eder
alt

alt for nær til Hierte, saa er eders Devotion ikke af den rette Prøve, der er alt for megen Blanding i dend. Dend, som er rigtig og ubeblandet, borttager alle String af alt det som vil forstyrre os; dend er ligesom en lægende Balsom, der demper Blodets Skarphed, saaledes stiller og løsner denne Sindets Angester og Sorge. Et Devot Gemyt har det Privilegium at være fri for hæftige Passioner, ligesom nogle Climata ere fri for alle slags forgiftige Creaturer. Dend vil opløste eder over alle de smaa Bekymringer, som andre, formedelst Mangel derpaa, vil være underkastede, og bringe eder til saadan en Gemyts Beskaffenhed, der ikke bestaaer i en dorst og dum Sælsøshed, men i een viis Overgivelse, at I maa leve i Verden, saa at dend kand hænge om eder ligesom et løst Klædebon, og ikke være bunden for fast til eder.

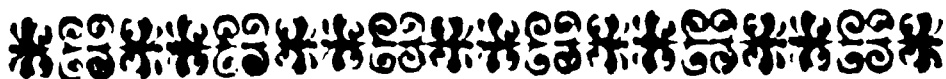
Vogt eder for at falde hen til dend almindelige Vildfarelse, at henføre Guds Domme til særdeles forekommende Leiligheder. Vores Bægt og Maal tilkommer det ikke at uddeele enten hans Barmhiertighed eller hans Retfærdighed. Sand har draget et Skiul over disse Ting, hvorover det bliver ikke alleene en Urimelighed, men og en slags Sorgribelse imod GUD, dersom vi vil fælde Dom deri, uden hans Guldmagt.

Hvad eders særdeles Troe angaaer, da bliv fast ved dend Religion, som er voren op med eder, baade saasom dend er dend beste i sig selv, og fordi dend Aarsag, at blive staaende i dend paa dend Grund, er noget stærkere og vigtigere for eders Ron, end dend maa skee vil tilstaaes at være for vores, ihenseende til at det mindre ventes af eder at undersøge og leede efter Sandhed, ved at læse mange og store Skrifter. Den allerbeste Bog vil være

te

re nok til at underrette eder og holde eder fra Forandring; og al den stund I er bekræftet og tilstræffeligen stadfæstet i eders eget Sind, saa gjør I best der i, at I holder unyttige Tvil og Scrupler saa langt fra eder, at de ikke skal forarsage eder nogen Uro eller Forvirring.

Lad mig anbefale eder en Maade til at blive rigtig underviist, hvilken fand aldrig feile; dend er forteligen denne: Søg Forstand og øv Dyden; Og dersom I er saa velsignet, at I faaer disse til eders Deel, saa er det ikke sikkrere at der er en GUD, end det er, at alle fornødne Sandheder skal aabenbares eder af ham.

Ægtemand.

Det som udfordrer det næste Stæd i eders Tanker, er, hvorledes at leve med en Mand. Og omendstient det er saa vidtløstigt et Ord, at der fand ikkun foreskrives meget saa Regler derom, som ere uforanderlige, ihenseende til at Maaderne ere saa adskillige, som der findes adskillige Gesmytter hos Mændene, hvorefter de bør være indrettede; saa fand jeg dog ikke undlade nogle almindelige Anmærkninger, hvilke, tillige med eders egne, fand des bedre anføre og vejlede eder i dend Part af eders Levnet, som eders Lyksalighed meest beroer paa.

Det er en af de Uleiligheder, som hører til eders Køn, at unge Gruentimmer har siælden Lov til at vælge for sig selv; Deres Venners Omfarg og Forfarenhed agtes at være sikrere Beyviisere for dem, end deres egen
 Lyst

Lyst og Phantasie; og deres Tugtighed forbyder dem ofte at afviise dend, som deres Forældre recommenderer, om endskis: deres indvortes Samtykke kommer ikke aldeles overeens dermed. I slike Tilfælde er det intet videre tilbage for dem at gjøre, uden at beslitte sig paa at gjøre det læt og fornøveligt, som falder i deres Lod, og, ved at vil seligen benytte sig af alle de Ting, som de maatte ikke lide hos en Mand, forvandle det efter haanden til at blive ganske taaleligt, hvilket, ellers, maatte med Tiden opvække en Afstøye.

I maa først legge dette til Grundvold i Almindelighed, at der er en Uliighed imellem begge Rion, og at, for desto bedre Oeconomie i Verden, Mandfolkene, som skulde være Lovgivere, har faaet en større Deel af Fornuft, hvorved da eders Rion er desto bedre forberedt til den Søyelighed, som er fornøden, for at desto bedre udrette de Pligter, som synes egentligst at

at være det tillagte. Dette synes lidet uhøfligt efter første Anseelse; men naar mand nærmere undersøger Sagen, vil det befindes, at Naturen er fra langt fra at være uretfærdig imod eder, at dend meget meere er partiisk paa eders Siide. Dend har giordt eder saadan overflødig Vederlag ved andre Gaver og Fordeele, for dend Uretfærdighed, om dend synes at have begaaet imod eder i dend første Uddeelelse, at det nu er vores Rion som har Foye til at besvære sig. I har det i eders Magt, ikke alene at befrie eder selv, men og at undersøe eders Herrer, og uden nogen Boldsomhed at kaste deres Myndighed, som baade Naturen og Loven har forundt dem, need for eders Fodder. Vi ere dannede af adskillige Temperamenter, paa det vores Mangles maa blive desto bedre indbyrdes opfyldte og erstattede af hverandre; Eders Rion fattes vores Fornuft til eders Opførsel, og vores Styrke til eders Bestyrelse; vores behøver eders Arrighed

og

og Venlighed til at formilde og at fornøye os. Dend første Part af vores Liv er en stor Deel underkastet eders Regimente i Ammestuen, hvor J herster gandske alleene, og derved har J dend Fordeel at gibe os de første Impressioner; derefter har J endnu stærkere Virkninger hos os, hvilke, naar de vel anvendes, har meere Kraft til eders Fordeel, end alle vores Privilegier og Herredømmer kand rose sig af at have imod eder. J har meere Styrke i eders Øyesyyn, end ri har i vores Love; og meere Kraft ved eders Taare, end vi har ved vores Argumenter.

Det er sandt, at Egteskabs Love ere forfattede i en haardere og ubehageligere Stiil imod eders Køn. At adlyde er et uangenemt Ord, og saa meget haardere at fordoye, da der gøres saadan en umild Forstiel i Egteskabetens Ord, der riimer sig saa gandske lidet med dend overmaade store Ar-
rige

tighed og Høflighed, som gemeenlig gaaer for Ægteskabet. Derforuden, synes det at være en Misbrug og Besværing, at dend Regel er saa almindelig, og synes derimod fornuftigt, at extraordinaire Fruentimner maatte fritages fra ordinaire Regler, for at ophæve dend retmæssige Indvending som gøres imod dend vrangemaalning, der har giordt dem alle liige.

Det fand anføres af eders Rions Talsmand, at som der i alle andre Lovde fand appelleres fra Bogstaven til Billigheden, i de Tilfælde, som udfordrer det, saa er det ligesaa billigt og fornuftigt, at der blev oprettet et Raad eller en Ræt af en vidtloftigere Jurisdiction, hvor nogle Koner maatte indfinde sig og forestille deres Sag i Særdeleshed. Og at de i saadanne Tilfælde, hvor Naturen er saa gunstig, at dend ophøyer dem over deres eget Rions almindelige Maal, maatte nyde nogen Lættelse, og erholde en Formildelse,
for

for deres egne Personer, i dend Dom, som var i Almindelighed giben imod alle Fruentimmer. Aarsagerne til Skilsmisse ere nu omstunder saa meget grove og plompe, at saa Koner ere formasteligen nok til at kiobe deres Frihed saa dyrt, at give deres Tugtighed saaledes til Priis; Og hvad Gemytternes Uliighed angaar, hvilken frem for alle andre Ting udfordrer at raades Bood paa, deri har Lovene ikke giordt nogen Anordning; saa lidet estertænk-
somme og forsigtige ere mange Mænd, af hvilke de ere sammensankede. Dette og en stor Deel meere kunde anfores, for dermed at sætte en Farve paa eders Klagemaal.

Men Svaret herpaa er forteligen dette, at Egteskabs Indstiftelse er alt for hellig dertil, at dend skulde tillade nogen dend Frihed at indvende noget derimod. At, da dend forudsatte Slutning, at eders Rign er det skrøbeligere, er uden ald Tvil vel grundet,
B
det,

Det, saa er det fornuftigt, at underka-
 ste det Mandkønnets Herredømme;
 At ingen Regel kand være saa fuld-
 kommen, at dend ikke tillader nogen
 Undtagelser; Men Loven er af dend
 Meening, at der vilde findes saa faa
 Koner i dette Fald, som maatte have
 en tilstrækkelig Ret til saadant et Privi-
 legium, at det er bedre, at der skulde
 sees igiennem Singre med nogen U-
 billighed, i meget faa Tilfælde, end
 gøres Bold paa en Anordning, som
 det Menneskelige Samkvems Orden
 saa meget berøer paa.

J maa derfor skikke eder det beste
 J kand, i det som er stadfæstet ved Lo-
 ven og Sædvanen, og ikke falskeligen
 bilde eder ind, at det vil blive foran-
 dret for eders skyld. Men paa det J
 skal ikke blive kleinmodig, ligesom der
 ligger en ulægelig Rummers Byrde
 paa eder, saamaa J vide, at det staaer
 i eders Magt, ved en viis og behæn-
 dig Opførsel, at forskaffe eder selv Lin-
 dring

Dring i alle de Ting, som synes at være en Besværlighed derudi. Til eders des bedre Underviisning, vil jeg forteligen røre ved de meest sædvanlige Aarsager til Misforøvelse imellem Mand og Kone, paa det at I maa blive skicket, ved saadan Advarsel, til at tage eder saaledes vare, at, naar I engang skal blive gift, I maa vide, hvorledes at læge eders Mand's Seyl, og at forekomme eders egne.

For det første maa I da betænke, at I lever i en Tiid, som har giordt nogle slags Skrøbeligheder saa gængse, at de fordrer det som en Kettighed, at mand skal see meget igiennem Singsre med dem. Verden er i dette noget ubillig, og vores Kion synes at handle tyrannisk, i det vi gjør saadan en partiisk Forskiæl for os selv, og holder det for at være i høyeste Grad lastværdigt hos et Stuentimmer, som hos en Mand's Person faaer en meget lemsældigere Dom. Rooden til den

ne Uretfærdighed, og dens Undskylding, er at Familierne maa bevares for ald Beblandelse, som kand paaføre dem nogen Skamfl. Og efterdi deres Ære og Anseelse fremdeeles beroer derpaa, saa synes det at være uundgaaeligt, at paalægge eders Kion dend største Deel af Straffen. Men dersom Eders Kion i dette Fald lider nogen Fornærmelse, saa ere I derimod meere end betalte derfor, i det I har Familiernes Ære i eders Giemme. Dend Anseelse, som I maa erlange ved det, at saa stor og vigtig en Ting er eder betroet, gjør eder fuldkommen Erstatning; og det kand neppe feyle, at denne Magt, som Berden har needlagt hos eder, vil jo indskrænke en ond Mands Strænghed, og forsøge en god Mands Mildhed og Æstime. Da nu dette er saaledes, saa maa I komme ihu, at næst dend Fare at begaae dend Feyl selv, er densne dend største at see dend hos eders Mand. I maa lade ligesom I ikke sees eller hører didhen. Dersom hand

er en Mand af Forstand, saa vil hand rette sig selv og komme tilbage igien; Hans Forseelses Daarlighed er i sig selv tilstrækkelig nok til at helbrede ham; men er hand ikke saa, da vil hand blive opirret men ikke forbedret. At Flage og Flamres med ham derover, lader ligesom J vil forkynde ham Kriig og bereede eder til at betale lige for lige, hvilket vilde være en farlig Betragtning hos en eftertænkende og fornuftig Mand. Derforuden er det saa grov en Uarsag, som mand vil tilskrive et Gruentimmers alt for store Hidsighed ved saadan en Leilighed, og Tugtighed og Erbarhed ikke mindre end Klogskab bør holde hende tilbage, efterdi saadan en uanstændig Klage gjør en Kone meget meere latterlig, end dend Uret som ophidser hende dertil. Men det er endnu verre, og meere ufornuftigt at blæse det ud i Berden, og vente at dend skal gribe til Baaben for at tage hendes Parti. Da hun derimod vil befinde, at det kand ikke have nogen anden Virkning, end at hun vil

fremføres som dend fornemste Anledning til Giæfkerie i alle Sælskaber paa den Tiid; og at mand vil holde ved at snakke om og forlyste sig med hende, indtil hun bliver forløst af nogen nyere Daarlighed, som kommer paa Skue-Pladsen, og driver hende need deraf. Det er ikke Umagen værd at viise eder hvor urimeligt det er at bruge saadan Maade, da det er saa klart og aabenbare. Vær forsikkert, at i disse Tilfælde vil eders Bæskedenhed og Taushed være dend kraftigste Tilrettesættelse. En affecteret Uvidenhed, som er siælden en Dyd, er her en stor; Og naar eders Mand seer hvor nodigen I vil være urolig og ilde tilfreds, saa er det ikke noget stærkere Argument til at overtale ham til at ikke være ubillig imod eder. Derforuden er det naturligt, at sigt vil bevæge ham til at give eder meere efter i andre Ting. Og hvad helser det er til at skiule eller til at drage ham fra hans Overtrædelse, saa kand I have de gode Virkninger deraf, saa længe

længe dend varer, og i ald dend Tiid har J dend allersornuftigste Grund, som der kand være, til at formode, at saadant eders Forhold vil til sidst gandske og aldeles ombvende ham. Intet kand være saa stor en Ære for en Kone, som en Sejer der er saaledes vunden. En Mand som paa saadan Maade er faldet tilbage, er stedse derefter hendes Dyd underdanig; og hun bliver meere end belønnet, fordi hun i nogen Tiid har lidt, ved en Triumph, som vil vedvare saalænge som hun lever.

Det som jeg dernæst vil fremsætte, er, at eders Mand maa elske Diin mere end det er anstændigt. Mand maa tilstaae, at omendskiont der findes Laster som ere grueligere, saa er der dog ingen hæsligere og Vanheldigere end denne, naar dend ikke holdes i tomme; Men alt dette uagtet, dend samme Vane, som er desto meere at beklage, es-terdi dend er saa almindelig, skulde giøre dend desto mindre moyssommelig for hver

eg en i Besynderlighed, som maa lide ved Virkningerne deraf; Saa at det, for det første, vil ikke blive noget nyt, om I skulde faae en Drankere til eders Mand; og det er klart nok ved de alt for mange Exempler, at saadan en Ting kand hænde sig, og endda kand en Kone leve uden at være ælendig. Egen-Ricerlighed beskriver alle Ting verre og tungere, som vi føler til; Ødeleggelse og Ælendighed ere de Ord vi bruger, naar vi taler om nogen Ting som vi kand ikke lide; og forglemmer dend Beblandelse, som er os tildeelt ved det menneskelige Livs Vilkaar, ved hvilken det ikke er meent, at vi skulde være gandske fritagne for Sorg og Modgang. Det er meget got, om vi kand undgaae saadan en Grad deraf, der kand undertrykke os, og nyde saa meget af dend behagelige Deel, der kand formindskke dend slemme Smag af de Ting, som ere os ubeskomne. Enhver Ting har twende Sider, og for vores egen Konelighed bør vi henvende vore Tanker til dend

dend, som der fandt falde mindst at sige og sætte ud paa. At falde paa dend verste Side af en Drankere, giver saa ubehagelig en Prospect, at det er ikke mueligt at opholde sig længe derved. Lad os derfor gaae over til dend gunstigere Side, saa vidt som en Kone har at bestille dermed.

Jeg fristes til at sige (i fald denne urigtige Talemaade kunde forsvares i en noye Forstand) at en Kone maa takke Gud, fordi hendes Mand har Seyl. Merk vel, min Hierte, denne Tale som synes at være sælsom og urimelig, og betragt dend til eders egen Underviisning, thi i anden Henseende er dend ikke meent. En Mand uden Seyl er en farlig Paaagtere; hand har et saa gienemtrængende og skarpt Dye, og seer alle Ting saa klarligen, at de ere hans fulde Provelse og Dom underkastede. Og omendstiont jeg tviler ikke om, at eders Dyd vil gjøre dend skarpeste Undersøgning til intet; saa ere der dog saa Ko-

ner, som kand fordrage at alt hvad de siger eller gjør, skulde fremsættes i det klare Speil af en Forstand, som er uden Feyl. Der er ingen Ting som saaledes formilder vores Naturs Stolthed og Storagtighed, som en Blanding af nogle Skrøbeligheder. Det er disse, som kand best sige os, at vi maa ikke slaae for haardt paa andre, efterdi vi selv ofte fortiener Hug. De trækker vores hæftige Brede i Ermet, og hvisser til os, at vi skal være sagtmodige og lemfældige i vores Domme og Straf, endog naar de fortienes. De Feyl og Passioner, som findes hos Mænd, drager dem need til eder, og gjør dem fornøyet med at leve med eder paa mindre ulige Vilkaar, end Mænd, som ingen Feyl haver, vilde finde sig i at indgaae; Saa hovmodige ere Menneskene, indtil de bliver ydmygede ved fælles Skrøbeligheder og Mangler, hvilke i vores fordervede Stand hjælper meere til at forliige os med hinanden, end alle Philosophiske og Theologiske Lære-Regler.

gler. Saa at da vores Naturs Forseelser gjør eder Erstatning for de Uleiligheder, som ere ved eders, saa'er det meere eders Pligt at benytte eder deraf som en Velgierning, end at besvære eder derover som en Feyl.

Saaledes i fald en drukken Mand skulde blive eder til Deel, dersom I vil være viis og taalmodig, saa skal hans Viin blive paa eders Side; dend vil drage et Skiul over eders Forseelser, og ziire og ophøye alt det I gjør, som hand er fornøyet med. Andre vil lide ham mindre, og paa dend Maade vil hand maa skee lide eder des bedre. Naar hand, efter at hand har spist for vel til Middag, bliver modtagen hiemme uden Storm og Støyen, eller saa meget som en bebreidende Miine, saa vil Viinen naturligen yttre sig i lidel Venlighed, hvilken en Rone maa opmuntre, omendskiønt dend udviises med aldrig saa megen Urimelighed. Paa dend anden Side vilde dend faage op til Ras-

serie og Vrede, dersom dend vildfarende Kone skulde begegne ham umildeligen, ligesom en vis Ting, der kaldes en venlig Skændegjæst, og er det urimeligste, uartigste og uheldigste Creatur, som Verden, med ald sin Overflødighed fand fremviise. Betænk, at hvor en Mand vil saa ofte aflade at bruge sin Fornuft, der faaer Konen uformerkt en Ret til Regieringen, saa længe dend staaer ledig, og dette ophøyrer hendes Character og Anseelse i Familien til en høyere Epidse, end dend maa skee kunde stige til, under en ædruelig Mand, som aldrig gjorde sig selv udygtig til at holde Tøylene. Dersom disse Betragtninger end ikke ere en fuldkommen Trost, saa ere de dog en Lægesdom i nogen Maade. De fand ikke gjøre Drukkenskab til en Dyd, ey heller en Mand, som er hengiven dertil, til en Lykksalighed. Men J vil ikke gjøre eder selv en slet Tieneste, dersom J forsøger, paa denne Maade, at benytte eder det beste J fand af saadan en Ting,

Ring, i fald dend skulde falde i eders
 Lod, og ved Hielp af en viis Agtsoms-
 hed at gjøre det meget taaleligt, som
 vilde ellers blive en Byrde, der skulde
 undertrykke eder.

Det Fald, som jeg dernæst vil fo-
 restille, er, at eders Mand kand være
 Cholerisk eller Knarvoren. Til dette
 kand der siges, at hastige Mænd giør
 almindeligen Erstatning derfor ved Slut-
 ningen af Regnskabet. Saadan en
 Mand, dersom hand een Dag er vred,
 uden nogen Forstand, vil den næste
 Dag derefter være ligesaa venlig uden
 nogen Aarsag. Saa at, naar I giør
 agt paa hvorledes Hiulene i saadan en
 Mand's Hoved pleyer at bevæges, saa
 kand I lætteligen bringe ald hans Hid-
 sigthed paa eders Side, I stæden for
 at nedslaaes af hans Torden, skal I
 kunde styre dend derhen og paa dend,
 hvor I meener at dend er best anvendt.
 Saaledes bliver dend stærkeste Forgift
 omskiftet til dend beste Lægedom, men

Der udfordres da Kunst til, samt en forfaren og forstandig Haand, ellers vil dend mindste Susker-Seyl giøre dend dødelig. Der udfordres en stor Deel mærksom Gliid og Barlighed til at omgaaes med en Mand af denne Complexion. Vrede kommer af Sovmod, og giør en Mand saa partiist for sig selv, at hand er færdig at briste, naar hand modsiges, og tænker at hand forringes derved, at mand er ham imod. Imaa i dette Fald vogte eder for at forsøge Stormen ved et ubetænksomt Ord, eller at puste til Ilden, saa længe Binden er i et Hjørne, som kand blæse eder dend i Ansigtet; Imaa behændigen give efter i alle Ting, indtil hand begynder at blive kold, og da kand I med langsomme Trin komme frem og overvinde ham. Eders Venlighed og Sagtmodighed, naar dend udviises i dend rette Tid, vil have ligesom en fortryllende Kraft, til at fordrive hans atidige Vrede; En venlig Smil vil bringe ham til rette igien, da deris
 mod

mod et høyrøstet fortrædelig Svar vil opirre ham; og førend det skulde slaae eder feil ved saadanne Leiligheder, naar andre Midler ere for svage, da maa I heller bruge en liden Flatterie, hvilken, da dend er fornøden, ophører derved at være lastværdig.

Dersom hans Svaghed bestaaer alleene i en ond og fortrædelig Summeur, og ikke i aabenbare og pludselig Hidfighed, da er der ogsaa en Maade at begegne dend, saa at mand fand giøre dend til en Kummer, der er taalelig. Til dend Ende, maa I først vide, at god Forstand er naturligen beblan- det med nogen Anarvorenhed og Ar- righed; og da der er saa megen Daar- lighed i Verden, og for den største Deel saa triumpherende, saa giver dette ide- ligen Aarsager til at bringe Milten i Bevægelse hos en Mand, som tænker rigtigen. Det derfor, som fand i Al- mindelighed kaldes ond Summeur, er ikke altid en Fejl; dend bliver saa, naar
dend

dend enten er utidig, elier dend vedvæ-
 rer for længe, naar dend ikke er saa.
 For denne Aarsags Skyld maa J ikke for
 hastigen falde det med et ondt Naun,
 som maa skee ikke fortiener det; Og om-
 endskiont det skulde være saa, at eders
 Mand maatte viise alt for suurseende
 en Fortrydelse over nogen Ting, som
 hand ikke kunde lide, saa kand det vel
 hænde sig, at eders Forseelse er meere
 at laste end hans onde Humeur. Der-
 som en Mand undertiden fører sig op
 med en Koldsindighed, som en Kone
 kand agte anstødelig, da tager hun feyl,
 om hun gjør dend verste Forklaring
 derover, dersom dend i nogen Maade
 kand antage en bedre. Mogle Koner
 vil falde det ond Humeur, dersom de-
 res Mænd forandrer deres Stiil, og
 taler til dem paa anden Maade end de
 pleyede, da de først begyndte at frie til
 dem. Andre vil ikke tillade nogen Af-
 ladelse eller Afslag i venlige Ord og
 Expressioner til dem; Disse gjøre ikke
 noksom Forskiæl paa Eiderne, og for-
 glem-

glemmer at det er umueligt for Menneskene at holde det ud i deres gandske Livs Tid i dend Høyde, som de ere udi i nogle Øyeblik, naar de gaaer for vidt. En Mand kand undertiden være mindre omhyggelig i smaa Ting, uden at det skeer enten af Lunkenhed eller Fortrædelighed; Ligesom en Kone kand vente alt for meget af ham i ringere Sager, uden derved at paafore sig dend Beskylding at være uhøflig eller uærlig. Og dersom eders Mand skulde være virkeligen Knarvoren, og have saadanne idelige Anstød deraf, at det ikke meere kunde undskyldes, saa kommer det eder til, at have et vaaget Øye til at see, saa snart det tegner til mørk Bevær, og at passe paa, naar dend Paroxysmus gaar over, som siælden holder længe ved, dersom mand lader dend alleene. Men saa længe Sindet er saaret, er alting smerteligt for det; og derfor er det fornødent, at I lader dend Sorte Vædske begynde at fortære sig selv, førend I kommer ind og for-

fordrister eder til at besatte eder med
dend.

Der som I i Verdens Lotterie skulde
trække en Gierrig Mand, da tilstaaer
jeg, at det vil ikke gjøre eder stoorag-
tig af eders gode Lykke; men endog
saadan en Tand ogsaa blive taalelig,
omendskiont saa Passioner ere verre at
komme til rette med end Gierrighed.
I maa først vogte eder, at I ikke fa-
rer bild i eders Beskrivelse over Gier-
righed. I maa undersøge enhver Om-
stændighed i eders Mand's Formue,
og overveje hvad Billighed der er i en-
hver Ting, som I venter af ham, sø-
rend I har Ret til at sælde dend Dom.
Dette Klagemaal imod Mændene er
nu omstunder saa almindelig, at det
gjør sig storligen mistænkt for at være
ofte ildegrundet; Det er umueligt, at
de skulde alle fortiene dend Dom, og
derfor er det vist, at dend mange gange
er urigtig. Dend der sparer i alle
Ting er en uundskyldelig Gnier;
dend

Dend der sparer i ingen Ting, er ligesaa uundskyldelig en Galning. Mid- delveyen er, at spare i det som er mindst fornøden, og at give meere rundeligen ud i det som meest udfordres i vores ad- skillige Omstændigheder. Dog dette vil ikke altid udrette det. Der findes Koner, som kand ikke lide Huushol- dingens Regler, og ere færdige at tvile om deres Mænds Belvillighed, der- som der sættes noget andet Maal for deres Udgift end deres egen Phantasie. Sag eder vel i agt, at I kand undflye denne farlige Bildfarelse, saadan en Partiiskhed for eder selv, der er saa an- stødelig for en forstandig Mand, at hand vil meget ilde fordrage det, at en Kone tager sig selv saadant et uretmæs- sigt Fortrin i dend heele Familie og hvad der ungaær dend.

Men at tilstaae det verste, og at eders Mand er virkelig en suurfittig Niding, da maa I i dette, som i andre Tilfælde, stræbe efter at gjøre det min- dre

Dre tungt og besværligt for eder; og først maa I passe paa naar det er dend be-
leiligste Tiid at tale. Naar I har
noget at forestille, som strider imod dens
ne regierende Tilbøvelighed, saa kand
en tredie Haand, eller en fornuftig
Ven ofte formaae meere, end der vil til-
staaes eder i eders egen Sag. Under-
tiden maa I paa en behændig Maade
holde med ham i de Ting, hvor I seer
at hans Gemyts gnieragtige Deel har
allermest overhaand, hvorved I vil faae
desto bedre Eeilighed til at overtale ham
i Ting, hvor i hand kand være meere
faaldsindig. Vore Passioner ere me-
get ulige, de kand forsøges eller formind-
skes, ligesom de virker paa adskillige for-
rekommande Ting; de lader sig ikke hol-
de tilbage eller tvinge i disse Ting, som
vores Sind er meere besynderligen hen-
given til; I andre Sager ere de meere
handelige, og vil undertiden give For-
nuften Lob at tale, og taale en skikkelig
Modsigelse. Endnu meere, der ere faa
Mænd, endog i henseende til Gierrighed,
som

som ere saa aldeles hengivne dertil, at de ikke i visse Tider, og ved visse Leiligheder, vil forglemme deres Natur, og paa dend Tiid, blive ødsele. Dend samme Mand, som vil misunde sig selv det som er fornødent, lad hans Gøymod blive opvakt, og hand skal blive ødsel; paa en anden Tiid skal hans Vrede have dend samme Virkning; Et Anstød af Sorsængelighed, Ergierighed, og untertiden af Venlighed skal aabne og udviide hans snevre Genyt; en Dosis Biin vil bevæge denne trykhaarde Natur, og paa dend Tiid løsne dend. Det maa være eders Sag, om I sit saadann en Mand, at passe meget nøye paa disse Lyeblik, naar hans Sind lider saadanne Forandringer, og ikke at lade et af dem gaae forbi, uden at benytte eder deraf. Og en Kone maa siges at fattes Forstand og Skisnsomhed, dersom hun kand ikke, ved disse Midler, forskaffe sig Sikkerhed for en stor Deel af de Uleiligheder, som denne stygge Egenskab hos en Mand maatte paa

paaføre hende, med mindre han skulde være saadan en ulægelig Vanstæbning, som jeg haaber vil aldrig falde i eders Lod.

Det sidste Fald som jeg vil fremsætte, er, at eders Mand skulde være Taabelig, udygtig og uberettiget til at bruge de Privilegier, som ham tilkommer. Det maa tilstaaes, at saadan een giver Rum for en stor Deel Indvendinger. Men dend Allmægtige Gud sender sjælden nogen Kummer, uden en Lægedom, eller i det mindste saadan en Lindring, som borttager en stor Deel af dendes Sting og Smerte. For at gjøre saadan en Vanlykke mindre tung, maa I allerførst tage dette i Betragtning, at en Kone meget ofte gjør en bedre Figur, fordi hendes Mand gjør ikke en stor; Og der synes at være liiden Aarsag, hvorfor dend samme Frue, som udvælger en Cammer Pige, der har en verre Anseelse, fand ikke være fornøyet med en Mand der har mindre

Dis

Vittighed ; efterdi Argumentet er liige, ihenseende til dend Fordeel hun har af Sammenligningen, Dersom J, i nogle Tilfælde, vil blive meere skamsuld over saadan en Mand, saa vil J derhos være mindre bange, end J maa skee vilde være, dersom J havde en, der var forstandig. Hans urimelige Dumheder maa utvilagtigen forarsage eder nogen Græmmelse undertiden, men sæt da dette derimod, at det giver eder Regimentet, dersom J vil retteligen bruge det. Det er næsten ligesom hand var død, i hvilket Fald Konen har ret til Forvaltningen ; derfor tag eder i agt, dersom J har saadan en Døsmer, at ingen, undtagen J selv, maa have Nytte deraf, at hand har forbrudt sin Prærogative. Saadan en Tosse er et farligt Beest, dersom andre har ham i deres Magt ; og J maa være meget uvittig, i Fald eders Mand skulde beslutte at være en Asen, dersom J ikke har Omforg for, at hand maa være eders Asen. Men J maa gaae forsigtigen om dermed,

med, da for alting tage eder i agt for at lade offentligen see hvad slags Mand hand er. Eders indvortes Tanker maa ikke hindre eder fra at beviise ham udvortes dend Agt og Ære som ham tilkommer. Eders Foragt imod ham i Selskab, foruden at dend vilde give en mærksom Tilskuere alt for stor en Opmuntring til at søge nærmere Bekjendtskab med eder, er i sig selv saadan en uanstændig Maade at gjøre sig til, at dend fand opirre det samme Creatur til at bryde løss, og at vise hans Serredømmene for hans Æres Skyld, som hand gierne vilde forglemte for hans Mageligheds Skyld. Kort sagt, dend sikkerste og bedste Raade vil blive, at gjøre ligesom en Biis Minister imod en sagtmødig Syrste; Forst give ham de Befalinger, som I derefter antager af ham.

Over alt, det som I maa bede om, er en Forstandig Mand, en som veed hvorledes hand skal være Herre, og for dend selv sammen Aarsags Skyld vil ikke
la

lade eder føle Bægten deraf; Een, hvis Myndighed er saaledes formildet ved hans Venlighed, at dend giver eder Læstelse uden at indskrænke eller forforte eders Frihed; een som vil beviise saamegen Kiærlighed for eders billige Æstime for ham, at J vil aldrig fattes Magt, omendskiont J vil siælden skiotte om at bruge dend. Saadan een Mand overgaaer saa høyligen alle de andre Slags Mænd, som det er bedre at leve under en i sig selv stor Fyrstes fornuftige Regiering, end i en uindskrænket Friheds Urolighed og Forvirring.

Førend jeg forlader denne Hovedpunct, maa jeg føye noget lidet hertil, angaaende eders Opførsel imod eders Mands Venner, hvilken udfordrer dend fineste Deel af eders Klogskab, til at forholde eder vel derudi. J maa studere paa, hvorledes at leve med dem, med større Gliid end J maa bruge til nogen anden Part af eders Levnet; i

E

Sær.

Særdeleshed i Begyndelsen, paa det I skal ikke snuble, naar I først kommer ud. Dend Familie, som I indpodes udi, vil almindeligen være tilbøvelig til at vente, at I, ligesom en Udlænding i et fremmed Land, skulde rette eder efter deres Skikke, og ikke indføre en ny Forskrift ved eders egen Myndighed. Vennerne ere i slig Tilfald lætteligen bragte i Harnisk, som imod et ulovligt Anfald; saa at I maa med yderste Barlighed skye alt det som Land have det mindste Skin af nogen saadan Ting. Og paa det at I kand derefter give eders Anordninger med mindre Vanskelighed, saa see vel til at I først antager dem af eders Mand's Venner. Gaae dem paa eders Side, ved det I tiligen beqvæmmer eder efter dem, og de vil blive saa fornøiede, at, som intet er taknemmeligere end Argierighed, naar mand føyer sig efter dend, saa vil de kappes om hvem af dem der skal meest berømme eder; Og naar de har hiulpet eder til at fæste Rodder i eders Mand's

gode Meening, saa trænger I saa meget mindre til Deres, omendstiont I maa ikke forsømme nogen billige Midler til at vedligeholde dend. I maa betænke, at en Mand, som lader sig regiere af hans Venner, er meget lætteligen ophidset af dem; og at en som ikke gjør saa, vil dog for hans egen Skyld have dem æret og anseet. En Mand kand lætteligen falde paa de Tanker, at hans Ære beroer derpaa, at hans Paarsørende ikke bliver foragtede; og intet er meere farligt, end at give Uarsag til en Iudvending, som er grundet paa Ærgierrighed. Det er dend halstarrigste og langvarigste Passion, som vi ere undergivne, og hvor dend er dend første Uarsag til Krigen, der er det meget vanskeligt at gjøre en sikker Fred. Eders Forsigtighed herudi er af største Betydning for eder.

Og paa det I maa have desto bedre Fremgang derudi, saa hold nøysagtigen Øye med eders Tieneste-Folkes

Urimelighed; tag eder vel i agt, at deres onde Zumeur skal ikke bevæge eder til at blive vreed og fortrydelig, eller at dend alt for store Frihed, som de tager sig i smaa Ting, skal drage saadanne Følger efter sig, som kand paaføre eder stor Uleylighed. Kom ihu, at de, som ere om en Kongelig Brud, ere i Almindelighed saa mistænkte for at indføre og befordre et fremmed Riges Nytte, at de i de fleeste Lande bliver uformærkt og efter Haanden formindskede til et saa ringe Tal, og disse end af saa nedrig en Anseelse, at der er ingen Aarsag til at være Jealoux eller bange for dem. I mindre Tilfælde, og efter Proportion, kand det have samme Bestaffenhed med et hvert nygift Fruentimmer; og derfor maa det være raadeligere for eder, at vinde de Tienes folk, I finder i en Familie, end at forbinde eder for stærkt til disse, som I bringer der ind med Eder.

I maa ikke oversee eller foragte
disse

disse smaa Numærkninger, fordi de kand synes at være ringe og af ingen Betydning; Thi mand kand sige, at ligesom de største Floder ere samlede af de smaa Draaber ved Udspringet af de Kilder, som de har deres Oprindelse fra, saaledes vil og de større Omstændigheder i eders Levnet, i visse Maader styres og regieres af disse Ting, som synes at være Lumperi og Tant; thi da disse har dend Fordeel at være de første Gierninger i eders Levnet, saa har de en større Virkning, end de hver for sig og i deres egen Natur kunde tilegne sig at have.

Jeg vil beslutte denne Artikel med mit Raad, at J vilde, saa vidt som Naturen vil forunde eder, stræbe efter at forglemme dend store Fromhed og Medhold som J har funden hieme. Efter saadan lemsfældig Tugt, som J har været under, vil alle Ting, som J ikke kand lide, synes eder des haardere. Dend inderlige Kierlighed vi har haft til eder, min Sierte, er af en anden Natur, for-

nemmeligen hos milde Forældre, og adskilt fra dend, som J først vil finde i nogen Familie, som J skal forflyttes til; og dog alligevel fand de ogsaa være meget kærilige, og ikke give eder billig Aarsag til at beklage eder. J maa ikke blive forbauset for de første Forestillinger af en anden og adskillig Skue-Plads; thi naar J bliver vandt dertil, saa vil J maa skee lide det Huus, som J gaaer til, bedre end det J forlader. Og eders Mands venlige Kierlighed vil have saa stort et Fortrin for vores, at vi skal afstaae ald vor Rettighed, og, i hvor høyt vi end elsker eder, være meget vel fornøiede med at overlade eder til saadan en Rival.

Huus, Familie og Børn.

J maa betænke, min Zierte, at der ere Grader i Omsorg, hvorved J fand gjøre eder selv

selv recommenderet hos Verden, i eders
 Levnets adskillige Parter. I mange
 Ting, omendskiont Eders Ære og Æs-
 time kand forøges ved at udrette dem
 vel, saa vilde det dog ikke paaføre eder
 nogen umiddelbar Bebreidelse eller ond
 Estertale, dersom I efterlod dem; I
 andre Ting, som meere besynderligen
 henhører til eders Skyldighed, der er
 eders Forsømmelse iblant disse Fejl,
 som ikke tilgives, og vil underkaste eder
 en Dom, som vil blive meget tungere
 end dend Møye, I vilde undflye. Af
 dette Slags er Eders Huuses, Sami-
 lies og Børns Regiering, hvilken ef-
 terdi det er dend Forretning, som er til-
 falden eders Rion, og at mand for dend
 Aarsag vil vente af eder at I skal ud-
 rette dend vel, dersom I enten forlas-
 der dend af Ladhed og Nagelighed,
 eller forestaaer dend ilde, formedelst
 Mangel paa Forstand og Dygtig-
 hed, saa vil I, i Stæden for en Zielp,
 blive en Byrde og Besværing for dend
 Familie, som I sættes udi.

Jeg maa sige eder, at ingen Respekt er bestandig, uden dend som vi forhverver os ved det, at vi i nogen Maade ere nyttige for dem, som beviiser dend. Hvor dette feyler, der gaaer Huldskab og Ærbødighed bort tillige med, og flyer til andre, af hvilke der fand ventes noget til Bederlag for dem. Og dette er Grund-Aarsagen, hvorfor end ogsaa Børn og Tienestefolk vil ikke længe have Respekt for een, som agter dem ikke værdige at drage Om-sorg for; og dend gamle Huusholderske skal gjøre en bedre Figur i Familien, end Fruen med alle hendes skionne Klæder, dersom hun forsætliggen forlader hendes Ret til Regimentet. Derforre vogt eder for at bilde eder saa meget ind med eders gode Herkomst og Opdragelse, at I bliver nyttig til ingen Ting, og hovmoder eder deraf. Nogle tænker, at det lader fornemme og uopperligen, at holde sig for god til at besvære deres Tanter med saadanne aemeene Ting, som deres Huus og Sa-

mi:

milie. Andre tør ikke have nogen Om-
 sorg eller Betyrninger, af Frygt for
 at sligt skal for snarligen forårsage dem
 Rykker. Sovmod bringer andre paa
 de vildfarende Tanker, at de maa tage
 deres Høyhed i agt, og ikke fornede
 sig til disse Pligter, som synes ikke at
 være fiine nok for store Fruer at have
 at bestille med; og tænker ikke engang
 paa, at det er meere end de største
 Førster fand gjøre, paa engang at
 vedligeholde deres Respect og at for-
 somme deres Forretninger. Ingen Al-
 der har nogen Tiid opbyggt Altene til
 unyttige Guder; De har alle haft
 een eller anden Egenkab, som har
 været dem tillagt, for at blive dyrkede
 af Menneskene; Dette gjør det des
 meere ufornuftigt for en Frue, at ven-
 te at blive agtet, og paa samme Tiid
 at sætte sig for ikke at fortiene det. En
 god Anseelse og Skabning alleene vil
 ikke gjøre det; Dend er ikke saadan en
 bestandig Eyendom, at mand fand
 forlade sig derpaa; og dersom dend skal

de vare længer end dend sædvanligen
 gjør, saa vil det dog i ingen Maader
 være sikkert at bygge derpaa; thi naar
 Tiden har formindsket og svækket dend
 første Kiærligheds Hæftighed, og Lu-
 gen er slidt lidet af, omendskjønt der
 fand endnu blive en god Deel af Bel-
 villighed tilbage, saa faaer Menneske-
 ne deres Synn igien, som tilforn maat-
 te have været forblindet, og tager sig
 dend Frihed at dadle saa vel som at be-
 rømme.

I slige Tilfælde, naar en Mand
 seer en ledig luftig Ting senle op og need
 i Huuset til slet ingen Nytte, og at stil-
 le sig an, ligesom hun kom did alleene
 for at gjøre en Besøgelse; Naar hand
 finder, efter at hendes Ledighed har
 haft overmaade travelt med en eller an-
 den gandske ufornuftig Ting, at hun
 spiser hendes Frokost en halv Time for
 Middags Maaltidet, paa det hun fand
 have desto større Frihed til at plage Sæl-
 skabet med hendes Snaak; derefter la-
 der

der hun spænde for hendes Kædet, paa det hun fandt besvære hendes Bekjendtere, som allerede ere mætte og fæede af hende. Oven for Trappen har hun en eller anden beqvem Samtale tilreede, hvori hun fandt udviise hendes taabelige Veltalenhed; og derpaa fare hun ud, som et Skib ud af Haunen, hvis Ladning bestaaer i Lumperie, og kommer tilbage med det samme. Ved hendes Hiemkomst igientager hun for hendes troe Kamer-Vige, hvilke Seyer-vindinger og Ære hun har erhholdet ved dend Dags Urimeligheder. Naar hun nu er bleven indvøbt i Flatterie og reent Pinnet, saa gaaer hun saa fornøyet til Sengs, at hun falder i angennemme Dromme om hendes egen Lyksalighed. Saadan en er siælden alvorlig uden med hendes Skræder. Der fandt vel mellemstunde indfalde hende en flyve-Tanke om hendes Børn og Familie, men hendes Affigt gaaer aldrig ud paa nogen Ting uden det som er gandske urimeligt. Jeg siger, naar en Mand,

hvis Forretninger falder uden Huuset, og for hvilken det i visse Maade vilde være uanstændigt at føre Deconomien i Huuset, finder hverken Orden eller Rolighed i hans Familie, der møder ham alle slags Klagemaal, som udspringer af denne Rood; da vil denne i sine Tanter bedragne Frue, som meener, at gotgjøre alt dette dermed, at hun har et veldannet Sistebeens-Skiørt, om sider blive overbeviist om hendes Vildfarelse, og med Græmmelse tvungen til at udstaae de Straffer, som tilkommer dem, der ere forsætliggen ubetydelige. Naar denne slemme Time kommer over hende, saa bliver hun først vreed; derefter, naar dend Tid er forbi, vilde hun maaskee blive viisere, ey erindrende, at vi fand ikke meere faae Viisdom end Tækkelighed, naar som helst vi finder for got at begiære og forlange dend. Begge har deres visse og bestemte Tider, og naar de ere alt for længe forsømte, saa er Straffen denne, at de ere nigienkaldelige, og der bliver intet tilbage

bage, uden en unyttig Græmmelse over vores Daarlighed, i det vi har kastet dem saa langt fra os, at vi fandt ikke meere naae dem. J maa estertænke, hvilken slet og foragtelig Figur et Fruentimmer gjør, naar hun er saaledes forneddret ved hendes egen Forseelse; da der dog er intet i disse Pligter, som ventes af eder, der fandt forringe eder, undtagen dette at J ikke efterkommer dem retteligen. J fandt elske eders Børn, uden at leve i Ammestuen, og J fandt have en sømmelig og fornuftig Omforg for dem, uden at bryde ud dermed i Sælfskab, eller at gjøre eder selv foragtelig, ved at lade eders Samtale gaae ud derpaa; hvilket er en Art af at besbyrde Sognet med sine Børn; og det fandt neppe skee nogen stæds, at disse som horer det, vil være saa tilgivende, og ikke tænke, at de ere besværede med dem. Et Fruentimmers Kierlighed til hendes Børn er et af de mindst bedræglige Kiendetegn paa hendes Dyd; men dog bør Maaden, paa hvilken hun ud-

viiser dend, være underkastet en god
 Optugtelses Regler; Og omendstiont
 et fornemme Fruentimmer bør ikke
 være mindre fiærlig imod dem, end
 Mødre af dend nedrigste Stand ere
 imod deres, saa maa hun dog udviise
 det paa en bedre Maneer, og vogte sig
 for at det ikke skeer paa saadan en grov
 og tolperagtig Maade, som hos Fruen-
 timmer af ringere Stand maatte være
 meere undskyldelig. J maa tiligen be-
 gynde paa at faae dem til at elske eder,
 at de maa adlyde eder. Denne Blan-
 ding er ingensteds meere fornøden end
 hos Born. Og jeg maa sige eder, at
 J kand ikke vente, at eders skal elske es-
 der igien, dersom J nogen Tiid skulde
 faae nogle, med mindre J holder dem
 noget til gode; Og dog er det ikke saa
 meget en Mangel i deres gode Natur,
 som en Ubetænkksomhed hos dem. De-
 res første Nødtørstighed volder at de
 saa aldeeles lider paa deres Forældre i
 de Ting, som ere dem fornødne, at de
 derved kommer i Vane med at vente
 det

det samme i Ting, som ere ufornuftige; og saa ofte der negtes dem noget, saa ofte tænker de at dem skeer Uret; og da deres Begierligheder ere stærke, og deres Fornuft endnu ligger i Bugge, saa seer deres Vrede ikke videre end til de Ting, som de har Lyst til, og kand ikke faae; Og at mand gjør dem imod for deres eget Beste, det er en Lærdom, som de ere meget seendrægtige til at begribe; Saa at J maa slutte, at der i eders Børns første Tanker vil ikke være en liden Blanding af Oprør; og da dette er saa naturligt, saa maa J ikke blive breed, med mindre J vilde styrke og forsøge det. J maa saa sielden, som J kand, negte dem noget, og naar det kand ikke andet være, saa maa J gjøre det med Mildhed og Sagtmodighed; J maa ved Lofken og Smigren fordrive deres onde Humeur, og tage dend første Leilighed i agt at gjøre dem en Fornøielse i nogen anden Ting, førend de enten begiærer eller seer derefter. Dette vil befæste eders

Myn:

Nyndighed, ved at gøre dend lemsfældig og mild for dem, og bestyrke deres Lydighed, ved at gøre dend nyttig for dem. I maa tage eder saa nøye i agt, iblant eders Børn, som om I var iblant eders Siender. De ere færdige til at gøre sig vrange Slutninger, at tage Opmuntring af halve Ord, og at urigtigen udtude hvad I kand sige eller gøre, enten til at formindske deres Skyldighed, eller til at udstrække deres Frihed videre, end det sømmer sig. Lad dem være meere i Frygt for eders Mildhed, end for eders Magt. Og for alting vogt eder, at I ikke styrker eller ser igiennem Fingre med et Barn, som kand være eders Kæledægge, i dets Uartighed, hvilket vil give de øvrige en Rettighed til at fordre det samme Privilegium. Dersom I har Børn af begge Kion, saa overlad Drenges Børnene til Saderens besynderligere Omfarg, paa det I med desto større Ret kand tilegne eder en meere umiddelbar Jurisdiction over dem, som ere af eders eget

eget Kiøn. J maa leve saaledes med dem, at de aldrig har Lyst til at flye, eller gaae af Veyen for eder, uden naar de har giort Fortræd, og da lad dem skælve, paa det de kand lære at giøre Forstkæl. Men deres Straf maa ikke vedvare saa længe, at dend skal falde dem alt for suur og forbittre dem, paa det de skal ikke forhardes, i stæden for at forbedres derved. Eders Mildhed og Strengthed maa have deres adskillige Omværlinger paa beleilige Tiider; men eders Fromhed og Overbæren skal være dend største Deel i denne Blanding, paa det Kierlighed, heller end Frygt, maa være Roden til deres Lydigthed.

Eders Tienestefolk bør dernæst at tages udi Betragtning; og J maa komme ihu, at J ikke falder til dend Bildfarelse og tænker, at efterdi de faaer Løn og ere saa meget ringere end J, derfor er det eder uanstændigt at have Omsorg for dem, og at vide hvorledes de

de bør regieres. En Konstner kunde have ligesaa god Aarsag til at foragte Ziulene i hans Konst-Værker, fordi de ere af Træ. Disse ere Ziulene i eders Familie; og lad eders Anordninger være aldrig saa ustraffelige og rigtige, saa dog, dersom disse Værker staaer stille eller bevæges urigtigen, saa er eders Huuses gandske Orden enten hemmet eller kommen aflave. Derfor uden, dend Uliighed som er imellem eder, maa ikke bringe eder til at forglemme, at Naturen gjør ikke saadan Forforskæel, men at Tienestefolk maa betragtes som nedrige Venner, og at vi ere ligesaa skyldige til at giengjælde Mildhed og good Medfart til disse iblant dem, som fortjener det, som det er deres Pligt at yde os deres Tieneste, naar vi fordrer dend. En taabelig Hovmod i Ettil og Tale til dem, eller i Maaden at befale dem, er i sig selv meget uanstændig, foruden at det føder en Afstye i dem, hvoraf dette er dend mindst onde Virkning, som maa

ven-

ventes , at de vil blive seendrægtige og skjodesløse i alt hvad der bydes dem; Og J vil befinde det at være sandt ved eders Erfarenhed , at jo mindre Nyn- dig og Stolt-talende J er , jo meere vil J blive adlydet. Vær ikke for hastig i at give eders Befalinger , eller for vreed , naar de bliver ikke allesam- men i agt tagne ; meget mindre maa J være høyrøstet , og lade eders Sind blive for meget forstyrret. En Jævn- hed i at gjøre Forskiel paa naar de handler vel eller ilde , er det som vil bringe eders Familie til at bevæges ef- ter en Snoer , og uden Bulder eller Støyen , og vil des bedre aabenbare eders Forstand og Dygtighed i at regie- re dend med Magelighed og Tausshed , paa det dend kand være ligesom en vel- øvet Krigshær , som veed forud at ud- rette de Befalinger , som skikker sig at blive dem givne. J maa aldrig for- somme dend nærværende Times Pligt , for at gjøre en anden Ting , hvilken , omendskiønt dend niaa være bedre i sig selv ,

selv, bør ikke i utide foredrages dend anden. J skal bestemme veludvalte Timer til at have Jndseende i eders Familie, hvilke maa være saaledes adskilte fra eders øvrige Tiid, at de fornødne Omforgen maa komme paa deres rette Stæd, uden at gjøre nogen Forandring i eders gode Humeur, eller at forhindre andre Ting. Ved disse Maader vil J forskaffe eder Agt og Anseelse hos eders Tienestefolk, og da vil deres Lydighed blive en naturlig Følge deraf.

Jeg maa ikke forglemme een af de største Artikler, som hører til en Familie, nemlig Udgiften. Dend maa ikke være saadan, at dend, ved at feile enten i Tiden eller Maaden, kand heller fortiene at dadles, end vinde Bisald og Roos. Dersom det blev noye underiøgt, saa ere der flere Penge udgivne for at blive beleet, end for nogen anden Ting i Verden, omendskiont de Riobende ikke tænker saa. En vel ans
ord:

ordnet Regel er ligesom Linien, naar vi engang har passeret dend, saa ere vi under en anden Pool; saaledes og, det første vi-farer vild fra en Regel, saa har vi giordt et Trin og Begyndelse til at faae dend Ting, som var tilforn en Dyd, til at-forandre sin Natur, og at blive enten til en Last, eller i det mindste en Urimelighed. Den Konst at give Penge ud viiselig, lader sig ikke lære uden en stor Deel Estertænksohmhed; og dend er endnu vanskeligere, i henseende til en Kone, som bør være hendes Mand ansvarlig for de Seyl, som hun begaaer deri. Det er ikke alleene hans Penge, det er og hans Ere, som det gielder om, ifald det, som Konen har under Hænder, bliver forvaltet enten med uanstændig Sparsomhed, eller for umaadelig Gdselighed. I maa derfor holde Middelvejen imellem disse tvende Uderligheder; og da det neppe er mueligt at holde Balancen ganske liige, saa lad dend heller hælde til den Gavnfulde Side, efterdi det skifter sig

sig bedre for eders Stand, og er mindre undertastet Bebreidelse og Efter-tale. Af de to, fand en liden Deel Penge, som er unyttigen udgivet, snarere bekommes igien, end dend Credit og Ere som er tabt derved, at mand har sparet den paa en slet og uskikkelig Maade. Og en fornuftig Mand vil mindre tilgive en skammelig Sparsommelighed, end en liden Umaadelighed, dersom dend ikke begaaes alt for ofte. Hans Sind her i bor være eders fornemste Retsnoer; og hans Gemyt, naar det er engang bekiendt, vil storligen retfærdiggjøre og forsvare eders Part i Forvaltningen, dersom hand er fornøyet med dend.

J eders Klæder maa J sive alt for stor Pral og Comædiant-Pragtighed; bild eder ikke des meere ind, fordi J har en bordyret Klædning; og kom ihu, at et fornuftigt Ord, eller en venlig Miine vil forskaffe eder mere Respekt, end alle eders smukke Pryds

dels

delfer. Dette er ikke sagt for at holde eder fra en anstændig Liighed med Verden, ald dend siund I tager dend flogere og ikke dend taabeligere Deel af eders Kion til eders Monster. No: gen Forstiæl maa der tillades, saa længe dend skikker sig vel til eders Stand og Formue; Og i eders Udgifters Ud: deelelse synes mig at en fuldkommen Opvartning og vel:udvalte Prydel: ser for eders Huus, vil give eder en bedre Figur, end alt for megen Glim: ren i det som I gaaer udi, hvilket kand lættre efterfølges af dem som ere ringere end I. Dog maa dette ikke for: leede eder til at afforte og udpiine al: ting, uden eders eget Kammer; eller, for at have des større Overflødighed der, at give eders ringeste Tienere billig Marsag til at klage over Mangel paa det som er for:odent. For alle Ting maa I fæste dette i eders Tanker, som en uforanderlig Regel, at intet er sandseligen smukt, uden det som er anstæn: digt; og at just saa meget som passer sig

sig til eders adskillige Omstændighe-
 der, er meget snuukkere, end alt hvad I
 kand legge dertil. Naar I engang
 bryder igiennem disse Grændser, saa fa-
 rer I ud i en viid Søe af Umaadelig-
 hed og Daarlighed; Enhver Ting vil
 blive fornøden, efterdi eders Sind fal-
 der dertil; ikke fordi dend stikker sig
 for eder, men fordi nogen anden har
 dend. Denne Fruentimmer-Logica
 sætter Fornuften paa Hovedet, i det dend
 henfører Regelen fra Ting til Perso-
 ner, og appellerer fra det som er ret, til
 en hver Nar, som har Uret. Det Ord
 Fornøden bliver jammerligen anvendt,
 det bringer Familier i Uorden, og ven-
 der op og need paa Regieringen, der-
 ved at det saaledes misbruges. Kom
 ihu, at Børn og Narre behøver alle
 Ting, fordi de behøver Vittighed til at
 gjøre Forstuel; og derfor er der ikke et
 stærkere Beviis paa en skrøbelig For-
 stand, end at gjøre for vidtlostig en
 Fortegnelse paa fornødne Ting, da der
 i Sandhed ere saa meget saa Ting,
 som

som har Nøt til at indføres derudi. Prøv først enhver Ting i eders Skønsomhed, førend I forunder dend Stød i eders Begjærlighed; ellers maa eders Mand agte det ligesaa fornødent for sig at negte, som det er for eder at have alt det som er ufornuftigt; og dersom I skal alt for ofte give ham dend Fordeel, saa kand hand maa skee komme saaledes i Vane med at sige Ney, at dend vil ogsaa strække sig til de Ting, som ikke ere uanstændige for eder.

Der ere u-besindige Fruentimmer, som betænker ikke noksom, hvor lidet deres egen Figur kommer overeens med de sinukke Sager, som de ere saa hovmodige af. Andre, naar de har dem, vil neppe tillade dem at komme for Dyne; de kand ikke sees uden Gyss, og det er mange gange saa næsviis og nøyseende, at det, ligesom en alt for fræk og dristig Beilere, bør forviises Kammeret. Nogle, naar de indfører eder i deres mørke Lonkammer, gjør

D

det

det med saadan en Ceremonie og Høytidelighed, at mand vilde svære paa, at der var noget deri, indtil dend uvitstige Srue lukker Munden op og begynder en Hvis-hvas, som aabenbarer, at det er et Dufke-Spilleverk med prægtige Ziirater og Forestillinger. Mange sætter høy Priis paa Ting, heller fordi de ere vanskelige at bekomme, end at de ere værd at forskaffe sig; Dette lader ligesom de havde Fordeel af at følge denne Maade, efterdi en stor Deel af deres eget Værd berøer derpaa. At sige Sandhed i disse Tilfælde vilde ofte være en Uhosflighed, og maatte forforte det Fortrin, som store Gruer vilde tilegne sig selv, at være adskilte Creaturer fra disse af deres Kion, som ere ringere, og som mand med mindre Besværighed fandt have Udgang til.

I andre Ting med, maa eders Wilkaar foreskrive eder dend Regel I bør følge; Derfor er det ikke en Rones Sag at tragte efter meere end en
ind.

indgrændset Gavnildhed ; at gaae videre med denne Egenkab, (som ellers er at berømme) tilkommer Manden, som har bedre Midler dertil. Gavnildhed paa det urette Stæd bliver en Last ; Dend er ikke meere en Dyd, naar dend bliver til en Uanstændighed. Dyderne maa udviides eller indskrænktes efter adskillige Omstændigheder. Et Svrsteligt Gemyt vil ødelegge en privat Familie ; Derfor maa Tingene skikke sig, ellers vil de ikke fortiene at roses, hvor priisværdige de end kand være i sig selv ; Og det kommer best overeens med det som Verden venter af os, naar vi forholder os paa saadan en Maade, som synes at være foreskrevet vores adskillige Vilkaar, uden at uretmæssigen befatte os med disse Pligter, som ikke saa besynderligen vedkommer os.

Jeg vil beslutte denne Artikels Betragtning om Udgifter med dette korte Ord: Jeg skal ikke binde eder selv med saadan en Tvang deri, som kand

giøre eder berygtet; Men kom ihu, at Dyden er dend største Prydelse, og god Forstand dend beste Equipage.

Opførsel og Omgængelse.

Det er Tiid nu at leede eder ud af eders Huus ind i Verden. En farlig Gang; Hvor eders Dyd alleene vil ikke forskaffe eder Sikkerhed, men mindre dend er samlet med en god Deel Forsigtighed. I maa have dem begge til eders Liv-Guarde, og ikke gaae af Stædet uden at tage dem med eder. Fienden er uden for, og I maa vist vente at blive tagen, dersom I findes at vanke alleene omkring. Eders Opførsel maa derfor helde stærkt til dend indgetogne Side; Eders Character maa være ubevægelig fæstet paa denne Grund, dog uden at udelukke en Blanding af større Frihed, saa vidt som dend Land være uskyldig og paa

be

beleilig Tiid. Denne Tiids uordentlige Daarligheder har giordt Varlighed end meere fornøden; Og for dend samme Aarsags Skyld, at onde Mandfolks alt for store Frihed har ved en nødvendig Folge i mange Ting indskrænket dend lovmæssige Frihed hos dem, som ikke misbrugte dend, saa har og de uforvarselige Friheder, som nogle af eders Kion har taget sig, indviklet Resten i dend Straf, at de ere blevne meere tvungne. Og omendstiont dette Land ikke saaledes forvandle Tingenes Natur, at det skulde gjøre det Lastværdigt; som er i sig selv en Middeltung; saa dog dersom det gjør det farligt, saa er det alleene nok til at forsvare dend Tvang. En indtneben Opførsel er allerbeqvemst til at tage imod Dysden som sin bestandige Gæst, efterdi dend der, og der allene, Land være sikker. En beqvem Indgetogenhed og Forsigtighed ere som Udværker; og maa aldrig forlades af dem, som har i sinde at beholde Fæstningen; De fra-

holder ald Mulighed ikke alleene at blive indtaget, men og at blive anfegtet; og dersom et Fruentimmer seer Sære, omendskiont aldrig saa langt børste, saa skal hun, paa dend Tiid, gjøre hendes Friheds Linie fortere. Dend som vil tillade sig selv at gaae til det alleryderste i enhver Ting, som er Iovlig, er saa meget nær ved at gaae videre, at de, som ligger paa Quur, vil begynde at gjøre sig Negning paa hende.

Mandsfolkene, formedelst dend dobbelte Fristelse af Forsængelighed og Begierlighed, ere færdige til at dreve alle Ting, som et Fruentimmer gjør, om paa dend haabefulde Side; og der ere saa som gjøre en ublu Anmodning, førend de mærker noget, som de ere villige til at ansee for en Opimuntring. Det er derfor bedre at forekomme slig Grækhed, end at umage sig med at fordrive dend. Dend sanker Kræfter ved det, at der først holdes dend noget til gode, og til-

egner

egner sig en Kettighed, af det at dend
 nogensinde er fordraget uden at blive
 straffet. Derfor maa intet skyes med
 større Gliid, end saadan en slags Søf-
 lighed, der kand urigtigen antages for
 en Indbydelse; og det vil ikke være
 nok for eder, at holde eder selv fri for
 ald lastværdig Forbund; thi dersom I
 gjør noget, som enten opvækker Saab,
 eller forarsager Snaft, saa er der al-
 lerrede kommen en Smitte paa eders
 gode Naan; og disse Slags Plætter
 ere desto vanskeligere at tage af, efter-
 di de ere stænkede paa eder af Mands-
 Personers Sorfængelighed, saa vel
 som af Sruentimmers Malice.

De fleest Mandfolk ere, i en For-
 stand, Platoniske Elskere, omendskiont
 de har ikke Lyst til at vedstaae dend
 Character. De ere saa vidt Philo-
 sophi, at de tilstaaer, at dend største
 Deel af Fornøvelse ligger i Gemyttet;
 og i Folge af denne Lærdom, ere der
 saa, som ikke holder for, at Lyksalig-

heden bestaaer meere i Verdens Meening om dem, at de ere lykkelige Elskere, end I Lykken selv, hvor høyt de end synes at skatte deud. Da dette er saaledes, saa maa I meget vel vogte eder for at I ikke beviiser disse Camelions nogen Gunst, hvorved eders gode Naun fand fordunkles; thi dette fand blive dybt saaret, omendskiont eders Samvittighed er urørt.

Eders eget Rion med vil ikke feile at forsøge og befordre det mindste Skin, som giver Anledning til at blive ilde udsydet. De allerbeste iblant dem vil ikke fortryde paa at de fand forhøye deres eget Bærd, ved at giøre andres Afbræk, naar dem gives en skion Leilighed dertil. Det giør dem endnu anseeligere; Deres egen Pre ophøyes meere, og, ligesom et Skilderie der er udziiret med Skyggeværk, skinner meere, naar et Fruentimmer, enten mindre uskyldig eller mindre forsigtig, sættes nær ved, for at give dem en desto

Opførsel og Omgængelse. 81

sto større Glands. Dersom disse laaner deres Aande til at svie og forbrænde dem, der ere saa uagtsomme, at de give dem denne Fordeel, saa maa I være vis paa, at der vil endnu komme en skarpere og skadeligere Bind fra disse, som foruden Malice eller Emulation, har ogsaa en Nytte deraf, at de slaaer haardt paa et dydigt Fruentimmer; Dem synes, at deres Banrygtes Byrde bliver lættet, ved det at de kaster en Deel deraf paa andre; Saa at de vil ikke alleene betiene sig af Leiligheden, naar dend falder i deres Bey, men og umage sig for at udfinde dend mindste Forseelse som et uskyldigt Fruentimmer begaaer, for dermed at hevne sig over dend Uret som hun gjør, i det hun fører et Levnet, som er en Bebreidelse mod dem. Mod disse maa I være overmaade varlig, og hverken ophidse dem til Vrede, eller indbyde dem til fortrolig Vensteb.

I mod Mandfolkene maa I bruge

D 5

ge

ge saadan en Opførsel, der kand beskierme eder, uden at støde dem for Hovedet. Hverken en u=artig, affecteret Undseelighed, ey heller en Stræng=hed, som er uanstændig for eders Røn, og ufornöden for eders Dyd; men en Maade at leve paa, som kand forekomme alle slags Gialkerier og uhøflige Friheder; Miiner, som forbyder uden Grovhed, og ere yndige uden Indbydelse, eller uden at give Anledning og Stæd for de næsviise Slutninger, som Mandfolkene's Forsængelighed drager af de allermindeste Opmuntringer. Dette ere saa særdeles fiint og vanskeligt, at det maa forbinde eder til at holde ideligen Vagt over eders Øyne, og at erindre, at et uagtig Øyecast giver meere Fordeel, end hundrede Ord som ikke ere vel nok betænkte; efterdi Øynenes Sprog er næsten det allerbetydeligste og som der gives meest agt paa.

Eders Søflighed, som altid bør
beva.

bevares, maa ikke gaae saa vidt, at dend bliver til en Føvelighed, der kand styrte eder i ubøvelige Forseelser. Dette Franske tvetydige Ord Complaisance, har bragt eders Rion i et flettere Rygte, end alle andre Ting tilhobe. Det forleeder dem efter Haanden til en vis Ting, som kaldes et got stakkels Fruentimmer, et godhiertig, unyttigt Creatur, som gjør hverken Got eller Ondt, uden af en Slumpe-Lykke, har intet Val, men overlader det til Sælfskabet som hun er udi. Tiden, som efter Haanden legger til Ordenes Bemærkelse, har giordt hende, efter dend nu brugelige Stiil, lidet bedre end een, som tænker, at det er en Grovhed og Uhosflighed at sige ney, naar hun hosfligen anmodes, enten om hendes Tieneste i egen Person, eller om hendes venlige Bistand, for dem, som vilde giørne have en Sammenkomst, eller behøver en Fortrolig Ven. Hun er en vis Ting der er altid ved Haanden, en omgængelig Laugs-Søster,

som har altid stor Medlidenhed med bedrøvede forliebte Personer; Hun dadler intet uden alleene Strænghed, og fattes aldrig et Plaster for en saars giordt Reputation, hvor udi hendes Forsarenhed i Chirurgien fornemmeligt bestaaer. Hun har fielden selv nogen særdeles Galant eller Oprartere, men nøyes med det der kand falde af ved hendes Neglerie, og venter efter de Stumper og Smuler som hendes Bønner finder for got at levne til hende.

Der er en anden Characteer, ikke gandske saa lastværdig, dog ikke mindre latterlig; det er dend som kaldes et lystigt og fornøyeligt Gruentimmer, som er altid i god Humeur; een som meener at hun maae altid være i en Latter, eller breed Smiilen, efterdi god Humeur er en tæffeligg Egenskab; tænker at det er mindre Uskikkelighed at tale urimeligen, end at tie stille i Selskab. Naar saadan en Sladder-Maschine bliver Admiral og fører Laternen

nen i en Kreds af Toffer, og der kommer en lystig Sante dertil som en Recruyt, saa er det behageligere at høre Ubekatte grine og pladre, end saadan en Concert af uforstandig Lystighed. Dersom mand roser og bifalder hende deri, saa bliver hun saa opmuntret, at ligesom en Viise Sanger, der bliver berømt, sprænger sin Lunge, saa bryder ogsaa hun løss og overskylser det heele Sælskab. Hun meener, at Lystighed bør ikke have nogen Afsladelse, og derfor vil hun og altid tage dend ud med sig, om det end skulde være til en Liigbeggængelse; og dersom en Mand: Person skulde komme frem med et familiar og dristigt Spørgsmaal, saa veed hun ikke ret vel hvorledes hun skal blive breed, thi da vilde hun ikke meere være dend artige Ting, som kaldes et fornøyleligt Fruentimmer. Dette er en gruelig Bildfarelse, at agte det fornødent, at viise sig paa alle Tider saa uendeligen fornøyet; efterdi denne Tillokkelse er ufornøden hos et smukt

Fruentimmer, og hos en, som ikke er saa, er dend latterlig. Det er ikke saaledes meent, at J skulde forsvære at Lee; men kom ihu, at da Narre bliver altiid afmalede i saadan en Postyr, saa bør dette affrække dem, som ere floge, fra at gjøre det alt for ofte, og at komme for nær ved en Copie, der er saa lidet tillokkende; og meget meere fra at gjøre det høyt, hvilket er en unaturlig Lyd, og lader saa meget liigt et andet Kion, at saa Ting ere meere anstødelige. Denne balstyrige Art af Lygsthighed er ligesaa stridig imod Forstand og gode Sæder, som imod Erbarhed og Dyd. Derforuden er det en grov Egenkab, som sætter et Fruentimmer i en nedrigere Klasse, og nedstøder hende fra dend Rang, som fiinere og forstandigere Fruentimmer ere udi. Nogle Fruentimmer taler høyt, og gjør en Larm og Støyen, paa det mand skal des bedre give agt paa dem, hvilket lader ligesom de sloge paa deres Trommer, for at hverve frivillige

Sol.

Soldater; og dersom de ere saa uheldige, at ingen kommer ind til dem, saa maa de, ikke uden Åarsag, blive temmeligen skamfulde og forvirrede.

Der er een Ting, som maa endnu meere skyes, og det er, deres Exempel, som har ingen videre Affigt end en forsængelig Ære af Erobringer, og agter sig gandske sikre, at deres Ære ikke skal blive besmittet derved. Nogle ere færdige til at troe, at deres Dyd er alt for dunkel og ikke noksom bekendt, med mindre dend bliver fremsat i en klarere Glands, og ophøjet og giiret til sin allerbeste Fordeel ved nogle offentlige Tristelser. Disse ere farlige Forsøg, og slaaer almindeligen feyl, da de ere bygte paa saa svag en Grundvold som denne, nemlig en alt for stor Tillid til os selv. Det er ligesaa sikkert at leege med Ild, som at spøge med Elskov. Kierlighed er en Passion, som har gode Benner i Guarnisonen, og for dend Åarsag maa dend hos et Fruens

entimmer holdes saa langt fra, at hun
 kand ikke komme i Fare for at begaae
 dend allersædvanligste Ting i Verden,
 som vil forraade hende selv. Ellers bli-
 ver dend ydmyge Opvartere, der alle-
 ne antages som et Seyervindings-
 Tegn, meget ofte en Seyer-Herre,
 hand begynder at tale som en Overvin-
 der, og af en ærbødig Elskere bliver
 en Herre, thi saaledes maa hand fals-
 des, saa snart hand er i Besiddelse. De
 første Beslutninger, at lade det beroe
 ved en god Meening og Æstime, bliver
 efter Haanden svagere, imod en smi-
 grende Søfligheds fortryllende Kraft,
 naar dend anvendes fløgeligen. Et
 Gruentimmer er villig til at tænke, at
 en Mands-Person taler med saa stor
 Forstand, saa længe hand berømmer
 hende, at hun har stor Nøye med at
 troe at hand har Uret, naar han an-
 moder hende om Kierlighed; Og naar
 hun, foruden de naturlige Tilskyndel-
 ser, som eders Kion har til at være barm-
 hiertig, bliver bestuffet med vel-uds-
 saa-

Paaren Flatterie, saa er det stakkels
 Creatur i Fare for at blive fanget, li-
 gesom en Fual, der lopper efter Fugle-
 fængerens Pibe, som har sat en Sna-
 re ud for dend. Erobring er saadan
 en tillokkende og forførende Ting, at
 dend ofte bringer et Fruentimmer til at
 giøre sig urigtige Tanker om Mandfol-
 kenes Underdanighed; hvilken med
 ald dends vakke udvortes Anseelse har
 almindeligen mindre Respect end Konst
 i sig. J maa erindre, at Mandfolk
 som taler overmaade artige Ting, taler
 dem mange gange meest for deres egen
 Skyld; og at dend forsængelige Opbar-
 tere er ofte saa vel fornøyet med hans
 egne Complimenter, som hand kunde
 være med det venligste Svar. Hvor
 der er ikke saadan Pralerie og egen
 Ære, der maa J have Mistanke om
 at der er noget Anslag under; Og li-
 gesom stærke vellugtende Sager bliver
 sjælden brugte, uden hvor de ere for-
 nødne til at dæmpe en uvelkommen Lugt,
 saa giver ogsaa overmaade gode Ord

Anledning til at trøe, at de udstrøes
 for at skiule noget, som mand vil have
 indladt under en anden Gestalt. I maa
 derfor tage eder vel i agt, og betænke,
 at, af disse to, er Respect farligere end
 Vrede. Dend bringer end og dend
 beste Forstand ud af sin Besæstning paa
 dend Tiid, indtil dend's bedre Tanker sæt-
 ter dend der ind igien; dend sticæler sig
 uformerkt paa os, og sleiffer vore Bes-
 sæstnings-Værker, saa at det bliver
 for silde at giøre Modstand, efter at vi
 har givet dend saadan Fordeel. I dend
 stad at Bagtalelse gaaer bort i en Lynd;
 saa har denne saa megen Bulder udi sig,
 at dend udfordrer Forsigtighed, i det dend
 advarer for ud. Respect er en langsom og
 sikker Forgift, og, ligesom Forgift, op-
 blæser os inden i os selv. Hvor dend faer
 for meget overhaand, der bliver dend til
 en Art af Apoplexie i Sindet, saa at det
 løber runden om, og efter at dend har
 engang bemægtiget sig Forstanden, saa
 bliver dend dødelig for dend. For disse
 Aarsager er det dend sikkerste Maade, at
 be-

beegne dend ligesom en listig Fiende,
og at holde ideligen Vagt imod dend.

Jeg vil legge dette eene Raad her-
til, for at beslutte dette Capitel, som er,
at J vil lade hver Syv Aar giøre no-
gen Forandring i eder henimod dend
Udstadigere Side, og ikke være lige-
som Pigebørn paa halvtredsiadstve
Aar, der har besluttet at være altid
Unge, hvadsomhelst Tiden med dens
Jern-Land har bestemt tværtimod. U-
naturlige Ting har en Hæslighed udi sig,
som aldrig kand skiules; Ungdommens
Munterhed i en moednere Alder lader
ligesom en ny Lap paa en gammel Kior-
tel; saa at en lystig Natrone, en for-
noyelig gammel Gæst, maa med ald Bil-
lighed sættes paa Listen iblant de tamme
Danstæbninger. Der er et vist Creatur,
som kaldes en Udstadig Træ-Sest, en
Art af Hun-Santer, som vil endeligen
slæbes hen paa Comoedien, og maa nød-
vendigen til Bartholomæi-Mærked,
for at see efter de unge Folk, hvilke hun
alle-

alleene synes at bekymre sig om, hun bruger dem virkeligen til hendes Undskyldning. Saadan en gammel Sommerfugl er iblant alle Creaturer det allerlatterligste, og snarest at udfinde. Det er got, at J tiligen tager eder i agt, for at skye alt det, som i ringeste Maader ligner saadant et foragteligt Mønster, og ikke gjør som nogle Fruentimmer, der opsætter deres Omvendelse, indtil de ere saa længe udleet, at Verden veed ikke meere hvorledes dend skal forandre sin Stil og Tale om dem, end og naar de ere ombendte fra det, som gav dend første Anledning dertil.

De Fordeele, som ere ved en Indgetogen Opførsel, ere alt for mange til at anføre; Jeg vil alleeneste sige, at dend er en Beskiærmelse for et got Fruentimmer, og en Masque for et ondt. Dend er af saa stor Nytte for begge, at disse bør bruge dend som et Konst-Greb, der vil ikke øve dend som en Dyd.

o
 Ven.

Venskab.

Jeg maa i en besynderlig Maa-
 de anbefale eder at have en
 nøyagtig Omsorg i at vælge
 eders Venner. Maa skee de beste ere
 ikke saadanne, at der jo kand gøres
 nogle Indvendinger derimod; men
 ikke des mindre, vogt eder, at eders
 maa ikke vige fra de Regler, som dend
 Flogere Deel i Verden har anordnet for
 dem. De Forbund, som gøres Of-
 fensive og Defensive, bliver sielden ved
 Magt i Stats Sager, og meget min-
 dre i Venstab. De hæftige Fortrolis-
 ge Venstaber, naar de engang bry-
 des, som næsten aldrig feiler, foraar-
 sager saadan en Bulder og Bragen;
 Naar Hemmelighedernes Sæk bliver op-
 løst, saa flyer de ud ligesom Fugle, der
 slipper ud af et Buur, og giver Byen no-
 get at snakke om og forlyste sig med.
 Derforuden, disse store Hierte-Ven-
 ner bliver efter Haanden ubillige imod
 eders

94 Raad til en Daatter.

eders andre Bekændtere, og driver dem fra eder. Der gøres saadan en Ansættelig Forskiæl, naar dend Sierte Ven kommer ind i Stuen, at det er at kaste Steene paa det øvrige Selskab, som ere ikke villige til at tilgive det.

Vær ikke alt for ødsel i at uddeele eders Venskab i Begyndelsen, thi det vil da, ligesom andre Ting, des snarere blive forødt; lad det ey heller være alt for pludseligen; thi ligesom de Planter der skyder alt for hastigen op, varer ikke saa længe, som de andre der tager meere Tiid dertil; saaledes er og en alt for hastig Fremgang, i at udøse eders Kierlighed og Venkab, et vist Tegn, at dend efter Naturens Gang kand ikke leve længe. J vil blive Verden ansvarlig derfor, dersom J udvælger saadanne Venner, som paa dend Tiid ere bebyrdede med nogen lastefuld Beskylding. J sliig Fald vil J paaføre eder de Uleiligheder og Vanheld

held ſom henger ved deres Characteer, og maa bære eders Part deraf. At vælge befatter i ſig at bifalde; og derſom J udſaarer et Fruentimmer til eders Ven, ſom Verden har fældet Dom imod, da er dend ikke ſaa godhiertig, at dend troer, at J gandske har Afſtøye for hendes Levemaade; eſterdi dend ikke afſkrækker eder fra at unde hende Stæd i eders Kierlighed og Venſkab; Og da mand holder for, at en Løg- hed i Gemytter og Tilbøyeligheder er ikke een af de mindſte bevægende Nar- ſager til Venſkab, ſaa vil mand anſee eder ſom en Belyndere, om ikke ſom en der er deelagtig i hendes Fejl. Derſom J kand tilgive dem hos andre, ſaa maa mand formode, at J vil ikke være mind- dre lenfældig imod eder ſelv; og derfor maa J ikke tage det ilde op, om J anſees for en, der holder halvt med hende, (Croupiere) og demmes til at betale en lige Deel med ſaadan en Ven, af det gode Naun ſom hun har tabt.

Der.

Dersom det hændte sig, at eders
 Ven skulde falde fra Uskyldigheds
 Stand, efter at J havde tilvendt hen-
 de eders Venskab, saa maa J være lang-
 som til at troe, i Begyndelsen naar
 det bliver aabenbaret; Men saa snart
 som J er overbevist af en fornuftig
 Klarhed, saa maa J, uden at bryde
 alt for groveligen, med Artighed og i
 en Hast gaae tilbage og giøre eder løss
 fra saadant et Bekiendtskab, som J
 har taget feil udi; Ellers dersom J
 viger alt for langsom fra en som er saa-
 ledes befængt, da kand denne Smitte
 naae til eder saa vidt, at dend kand
 give eder Deel i Skammen, om ikke i
 Skylden. Denne Sag er saa fiin,
 at ligesom J maa ikke være for hastig
 til at bifalde andres Domme imod e-
 ders Ven, naar hun anklages eller
 beskyldes, saa maa J ikke heller paa
 dend anden Side forsvare hende med
 alt for stor Hidsighed; thi dersom det
 skulde hændte sig at hun fortiente dend
 Beretning, som det almindelige Ryg-
 te

te giver om hende, da, foruden dend
Plage og Bryderie, ſom hænger ved
ſaadan en Forſeelse, ſaa vil J og paa-
fore eder ſelv en ond Formodning, og
mand vil tænke, at J forſvarede hende,
ikke uden nogen Betragtning for eder
ſelv. Dend Vrede, ſom maa udvii-
ſes, naar mand vil redde en fornærmet
Vens Reputation, fand letteligen
bringe Sælſkabet paa de Tanker, at J
vilde ikke være ſaa nidkær, derſom
der var ikke en Mirelighed, at Sagen
maatte gielde eder ſelv. For denne Nar-
ſags ſkyld maa J ikke lade eders Rier-
lighed gaae ſaa vidt, at J gandske mi-
ſter eders Synn i de Ting ſom rører e-
ders Venner. Fordi Malice er alt
for ſkarpsigtig, derſor følger det ikke, at
Venſkab maa være blind; der maa
være en Middekey imellem diſſe tven-
de Yderligheder, ellers fand eders o-
vermaade Godhiertighed forſkaffe eder
en meget latterlig Figur, og J maa
eſter haanden blive foredraget og brugt
til ſaadanne Tienester, ſom J vil ikke

have nogen Ære af. Eders Uvidenhed kand formindste Skylden, men J vil derimod blive des meere holdt for Gicæk, naar J er fiærligen omhyggelig for at besørge en Sammenkomst, og uskyldigen at befordre det Onde, som J vilde undflye; Imidlertid at de forliebte Personer, som har overlagt og formaaet eder til dette, vil lee og fornøye sig over eder, naar de ere alleene; og maa skee (med Respect for Kierligheds Gudinde skal det være sagt) det er ikke dend verste Deel af deres Tiidsfordriv, i det mindste er det dend langvarigste, at belee dend lettroende Ven, som blev saa lætteligen taget ved Næsen.

Lad eders Venners gode Forstand være dend fornemste Egenkab, J seer efter, naar J vælger dem; ellers maa eders Reputation være nok saa reen, saa kand dend dog fordunkles ved deres Urinelighed. Det er ligesom naar vores Huse ere i en druffen eller uagtsom Naboes Magt; alleeneste at det er saa

me

meget verre, som der ikke er nogen Forsikrings Casse, som kand erstatte os vores Skade, som der er i Ildbrands Tilfælde.

Til Beslutning paa denne Materie vil jeg sige, at dersom Formaliteter og Ceremonier ere i nogen Ting tilladelige, saa maa mand bruge dem for at imodstaae saadanne Fruentimmers utidige Frækhed, der vil trænge sig ind i eders Venskab; da de, i fald I antoog dem, vilde blive eder enten til en Snare, eller til en Besværing.

Dom.

Jeg vil nu komme til dend Betragtning, hvorledes I bør forholde eder i eders Domme; hvorudi der vil udfordres en stor Deel baade af Omsorg og Forstand. At gøre Forskiel er ikke alleene naturligt,

ligt, men og fornødent; og Virknin-
gen deraf er denne, at vi fandt ikke an-
det end fælde Dom i vores Sind, en-
ten til at frikende eller fordømme,
ligesom Sagen udfordrer. Vanskelig-
heden bestaaer i at vide, naar og hvor
det er beqvemt at forkynde Dommen.
En Affkye til det som er lastværdigt,
en Foragt over det som er latterligt,
ere Forstands og Dyds uadskillelige
Følgesvenne; men at lade dem kom-
me videre end i vores egne Tanker,
har saa megen Fare ved sig, at om-
endskiont det er hverken mueligt eller
sømmeligt at undertrykke dem gandske
og aldeles, saa er det dog fornødent
at mand holder dem under en meget stor
Tvang. En uindskrænket Frihed af
denne Art er lidet mindre end at sende
en Herold ud og forkynde heele Ver-
den Krig, som er et arrigt Beest, naar
den saaledes opirres. Striden vil blive
gandske ulige, omendskiont J har al-
drig saa stor Ret; og dersom J begyn-
der imod saadan en Modstandere, saa
vil

vil dend slide eder i stykker, og forsvare sig dermed, at det skeedte af Nødværge. I maa derfor vogte eder for at Lee, undtagen i Selskab, som er meget sikkert. Det er at kaste Sneebolde imod Styk-Kugler; Og et Fruentimmer har dend Uleilighed og Vanheld, at Verdens Malice vil hielppe disses beestiske Grovhed, som vil paadigte hende en skiden Usandfærdighed. For dendne Marsags skyld maa I styre og undertvinge eders Utaalmodighed over Narre, hvilke, foruden at de ere alt for stærkt et Partie dertil, at mand skulde uden Fornødenhed jage dem i harnisk, ere i dette Gald de farligste blant alle andre. Et Hsel-Soved vil i sin Kasserie betale eder med en dum og tolperagtig Skiemt, som vil ligge tungt, omendskjønt der er ikke et Gran af Vittighed deri. Andre vil gjøre det med meere Konst, og I maa ikke agte eder selv sikker, fordi eders Reputation fand maa skee være saa forvaret, at Had og Siendskab fand ikke naae

dend; thi dersom dend finder dend Part
 bevaret, saa vil dend søge en anden
 som er meere blottet. Dend flyer, lige-
 som en fordærvet Bædskæ i Legemet, til
 dend skrøbeligste Deel. Dersom J
 har en øm Side, da vil Verden gands-
 skæ vist finde dend, og, for at sætte dend
 verste Farve paa alt hvad J siger eller
 gjør, legge meere til alt det som kand
 forleie eder, og spotteligen forvens-
 de alt det der kunde recommendere eder.
 Drede fremlegger disse Feyl, som Ven-
 skab vilde ikke see, og Søflighed maats-
 te være vilig til at forglemme. Malice
 behøver ikke at opmuntres ved suudanne
 Tilskyndelser, ey heller er nogen Nøye
 meere til Overflod, end dend vi gjør os
 for at blive ilde omtalte. Dersom Mis-
 undelse, som aldrig døer, og siælden
 sover, har undertiden Lyst til at slum-
 re, da er det meget uforstandigt at gjøre
 Bulder for at opvække dend.

Derforuden saa vil eders Vittig-
 hed urigtigen anvendes, dersom dend
 er

er gaudske henvendt til at see efter andres Seyl, da J saa ofte behøver at bruge dend til at rette og forekomme eders egne. At sende vore Tancker alt for meget ud iblant Fremmede, har den samme Virkning, som naar en Familie er aldrig hjemme. Forsømmelse og Uorden følger naturligen derpaa; ligesom det og maa gaae til inden i os, dersom vi ikke ideligen vender vores Dyne ind ad, for at see hvad der er urigtigt hos os; da det er Tegn til at vi har en ubehagelig Prospect, naar vi ffiotter ikke om at see derpaa; men søger heller vores Trøst i deres Seyl, som vi omgaaes med.

Vogt eder for at være dend første til at fælde en haard Dom; Lad dend blive bekræftet ved dend almindelige Tale, førend J giver eders Stemme dertil; og J maa endda ikke sige Dommen af ligesom en Øvrighed, eller som J havde en særdeles Myndighed til at give et got eller ondt Naun, ef-

ter eders eget behag. J maa ikke holde eder for længe op ved en skrøbelig Side, rør dend og gaae bort; men J maa søge meere Fornøielse i at blive længere der hvor J kand berømme; ligesom Bierne, der sætter sig alleene fast paa de Blomster, af hvilke de kand uddrage dend Saft, som deres Honning er sammensat af. En Dyd besat med Børster er for grov og skarp for denne Alder; dend maa være prydet med nogle Blomster, ellers vil mand ikke have nogen Lyst til at antage eller omgaaes med dend. Saa at end og hvor det maa skikke sig at slaae, der skal J giøre det ligesom et Fruentimmer, sagteligen; og vær forsikret om, at naar J har Omsorg for at giøre saa, da vil J saare andre meere, og skæde eder selv mindre, med lemfældige Slag, end ved at være haard og hæfzig.

Vittigheds Triumph bestaaer der i, at dend bevæger eders gode Natur

tur til at tæmme og undertvinge eders Dom; at være snar til at see Feyl, men langsom til at blotte og straffe dem. J maa betænke, at dend usynlige Ting, som kaldes et Got Naun, forfærdiges af mange Personers Aande, som taler vel om eder; saa at dersom J ved et umildt og fortørnende Ord stopper Munden paa de ringeste, da vil dend Luft blive mindre stærk, som skal opløste og understøtte eders Æstime; og omendffiont intet er saa forfængeligt, som en ivrig Jagen efter en tom Roos og Bifald, saa er dog dette, at blive vel omtænkt og fiærligen omtalt og beegnet af Verden, ligesom en Glorie omkring et Fruentimmers Hoved; det er en angenem Lugt, som hun fører med sig, og efterlader sig hvorsombelst hun gaaer; det er en Bestiærmelse imod Had og Avind. Malice maa udtomme sit Pile-Roager, men kand ikke saargjøre hende. Dends Skarn vil ikke hænge ved, dends Spotte-Glofer vil ikke gjøre nogen Virkning. Uden Verdens

Samtykke fand en skammelig Bestyl-
ding ikke gaae dybt; dend er alleeneste
et asmeegtigt Slag paa dend forurette-
de Part, og vender tilbage med desto
større Kraft paa dem, som gave det.

Forsængelighed og Affectation.

Jeg maa med meere end ordi-
naire Alvorlighed, advare
eder imod Forsængelighed,
da det er en Fejl, som eders Kion sy-
nes at være meest tilbøvelig til; Og
efterdi Affectation gemeen:igen er sam-
let med dend, saa veed jeg ikke hvorles-
des jeg skal skille dem ad. Jeg vil ikke
kalde dem Tvillinger, efterdi meere es-
gentligen Forsængelighed er Modes-
ren, og Affectation er hendes fiare-
ste Daatter. Forsængelighed er
Synden, og Affectation er Straf-
fen;

fen; dend første maa kaldes Rooden til Egen: Kiærlighed, dend anden Frugten. Forfængelighed er aldrig kommen til sin fulde Bext, førend dend udbryder i Affectation, og da er dend fuldvoren.

Jeg vil ikke opholde mig længer med at beskrive dem, men begive mig til de Midler hvorved mand fand, og de Motiver hvorfor mand bør slye dem. I denne Henseende maa I bestænke, at Verden tilegner sig dend Ret og Magt at uddeele Æstime og Bifald; saa at, naar nogen paatager sig ved deres egen Myndighed at være deres egne Forstkærere, saa bliver dend vreed, og det feiler aldrig, at dend jo søger at hevne sig derfor. Og dersom vi maa domme om en Forseelses Storhed efter dens Straf, saa ere der saa som overgaaer Forfængelighed, saasom det er neppe nogen Straf, som fand være haardere, end at blive beleet.

Forsængelighed gjør et Fruens
 timmer, som er befængt dermed, saa
 top-suld af hende selv, at hun spilder
 det over dem som ere i Sælfskab med
 hende. Og esterdi hendes egne *Van-*
fer ere aandste og aldeles henvendte til
 hendes *Egen-Betragtelse*, saa uma-
 ger hun sig, ved en grueta *Bildfarel-*
se, at indskrænke hendes *Bekjendtere*
 i denne samme snevre *Cirkel* af det, som
 alleeneste angaaer hendes *Velbaaren-*
hed, og forglemmer at hun gielder ikke
 halv saa meget for *Verden*, som hun giel-
 der for sig selv; saa aldeles tager hun
 feil i *Prisen*, i det hun er sin egen *Bur-*
derer. Hun vil bruge saadanne *Om-*
veje i hendes *Discourser*, for at ind-
 føre hendes egen elskelige *Person*, og
 heller end det skulde slaae hende feil,
 hendes smukke *Fiskebeens-Skiort*, at
 der kand neppe være en bedre *Comoe-*
die end saadant et *Forsøg* af en latter-
 lig *Skarpsindighed*. Det er en *Fors-*
novelse at see hvorledes hun angler ef-
 ter *Berømmelser*, og staaer saa mis-
 fors

fornøjet op, over det uheflige Sælftab, dersom de vil ikke bide paa. At give agt paa, hvorledes hun lader sine Dyrne løbe omkring for at indhente Kanser, og gaar og frydser ligesom et Casper, og hvor fortrydelig hun bliver, dersom hun maa reise hjem igien uden Bytte, det er ikke et slet Stykke af en Comoedie. Hun er saa syg for at tildrage sig Respect, at hun altid mister dend, dog tænker hun, at dend er saa gandske hendes tilkommende Rettighed, at hun bliver avindsyg og Enarvorn, naar det slaer hende feil; og betænker ikke, at det er umueligt at voldtage Nilsien; at dend maa vindes med Artighed og Lemfældighed, men lader sig ikke indtage med Storm; og at, i dette Fald, dend Skat bliver altid dend største, som gives med Velvillighed. Dersom Verden, i stæden for at høyt agte hendes indbildte Fortræffligheder, tager sig den Frihed at lee ad dem, saa appellerer hun fra dend, til sig selv, og fælder ikke alleene Dommen for sig

selv, men udraaber dend og i alle Sæl-
skaber. Paa den anden Side, der-
som hun bliver opmuntret ved et høf-
ligt Ord, da er hun saa forbindlig,
at hun vil endog sige dem Tak, som
beleer hende med gode Ord. Hun ta-
ger en Compliment an for et klart Bes-
viis, og sætter dend frem som et u-imods-
sigeligt Bidnesbyrd, endog imod hendes
eget Speyl. Men da den gode Dame i ald-
deane Tiid stikker i dyb Vankundighed
om sig selv, saa forglemer hun, at Mand-
folk vilde ikke lade hende plage dem med
hendes Gladder, og quæle deres Øren
med saa mange ufornuftige Ord, dersom
deres Affsigt ikke var at lade hendes egen
Person give Straf og Bøder for hendes
Urimelighed. Alle de gode Ord, som ta-
les om et andet Fruentimmer, ere saa
mange Steene der fastes paa hende, hun
kand paa ingen Maade udstaae dem, de
giore hende saa urolig, at hun kand ikke
sidde paa sin Stoel, men staaer op og
gaaer hjem, færdig at briste af Vrede og
af det at hun er snøret for tæt. Og dersom
hun

Forfængelighed og Affectat. III

hun ved en stor Hændelse siger noget, som der er Forstand i, saa venter hun saadan en overmaade Betaling af Berømmelser, at, efter hendes Tanker, Selskabet altid bliver i hendes Gield derfor. Hun anseer Leve-Regler, som Ting der ere givne for gemeene Folk, og ikke for Personer af hendes Rang; og denne Meening forleeder hende undertiden til at udstrække hendes Prærogative saa vidt, at hun fritager sig selv for de Ting, som ere befalede. Der, som det ved en stor Lykke hænder sig, at hun, til trods for hendes Forfængelighed, bliver ærlig, da talder hun andre saa besværlig dermed, at hun, saa vidt det staaer i hendes Magt, gjør en heflig Ting deraf. Hendes Pralen af hendes Dyd og Kydsthed lader ligesom det koster hende saa megen Møye og Umag at overvinde sig selv, at mand maa gjøre meget latterlige Slutninger deraf. Hendes gode Humeur er i Almindelighed henvendt til at belee god Forstand. Det vilde gjøre en got at see

see hvor herteligen hun foragter alle de Tina, som skifter sig for hende at gjøre. Dend største Deel af hendes Phantasie og Indbildings-Kraft anvendes paa at udvælge hendes Klædning, ligesom og hendes Klogskab fornemmeligst pønser paa at ikke betale dend. Hun retter sig meget nøye og troeligen efter Moden, hvilken ikke alleene hendes Meening, men og alle hendes Sandser ere gandske undergivne. Saa lydig er hun imod dend, at hun vilde være redebon til at beqvemme sig end og til Dyden, med alle dendes Seyl, dersom hendes Dantse-Mester forsikrede hende, at dend var i Moden til Hove.

Naar nu Affectation kommer dertil, hos et Fruentimmer, som er saaledes beskaffet, til at forsøge hendes Character, saa er dend steegen til dend høyeste Fuldkommenhed. Hun tragter først efter at ansees for en Artig Ting, og for dend Aarsag vil hun afson-

Forfængelighed og Affectat. 113

sondre sig selv, enten det er ret eller galt, i alt hvad hun gjør. Hun vilde at mand skulde tænke, at hun er giordt af saa meget finere Leer, der er saa meget meere sigtet, end sædvanlig, at hun bærer ikke gemeen Jord i sit Lege-me. Til denne Ende maa hun hverken bevæge sig eller tale som andre Fruentimmer, efterdi slikt vilde være Pobelagtigt; og derfor maa hun have et Sprog som er hendes eget, efterdi sædvanlig Engelsk er for grovt for hende. Hendes Speyl tilfuger hende om Morgen alle de Bevægelser og Minder, som hun vil gjøre om Dagen, og hvilke, jo meere udstudeerte de ere, jo meere urigtige og vrangte ere de. Hun kommer ind i en Stue, ret ligesom hendes Lemmer vare hæstede tilsammen med ilde-passende Skrue, hvorover det nærværende Selskab maa blive bange, at dend artige Ting skulde tabe noget af sin Konstige Person paa Gulvet. Hun lider sig ikke selv saaledes som den Allmægtige Gud har giordt hende, men vil

vil have noget af hendes eget Arbejde; men det er saa langt fra at dette gior hende til en bedre Ting end et Fruentimmer, at det omskifter hende til et verre Creatur end en Abekat. Hun lever i en stedsebarende Ueenighed og Krig med Naturen, uden at indgaae nogen Stilstand, undtagen de Dyeblik, i hvilke hendes Galant fand forlige hende med dend. Naar hun har lyst til at være stille og mat, saa er der noget saa unaturligt i denne affecterte Roelighed, at hendes suure og barske Miiner kunde ikke være nær saa afskrækkende. Naar hun vil synes uforsnuftigen ydmyg, saa fand mand see at hun er saa overmaade Stolt, at det er ufordrageligt. Der er saadan en utidig Smiilen, som viiser hendes Belbehag og Fornoyelse, naar hun løseligen begreer sig for at tage imod de overflødige Berømmelser, som en Mand's Person engang fand lægge paa hende, imod hans egen Sambittighed, at hendes Taksigelser derfor ere langt synligere

gere under saadan en tynd Masque, end de kunde være om hun skulde præsentere dem. Derfor et smukkere Fruentimmer tager sig nogen Frihed i sin Klædedragt, uden for de almindelige Regler, saa følger denne uforstandige Dame strax efter, uden at gjøre Forskiel paa det ulige Mønster, og gjør sig selv meere beslig, i det hun retter sig efter et Exempel, som ikke passer sig paa hende; og enten forglemmer hvad Privilegium en god Ansæelse og Skabning har i andre, eller og hun forlader sig, uden tilstrækkelig Aarsag, paa hendes egen. Hendes Discours er en ufornuftig Kiimen af tomme Ord, en Hob Complimenter, hvilke hun, uden nogen Forskiel, bruger til adskillige Personer, saa at mand derfor hverken agter eller troer dem. Hendes Øyne følger troligen med hendes Tunge, og ere derfor altid i Bevægelse. Mand kand skionne, at de i Almindelighed vender sig til den Medlidende Side, og at, endskiont hun vil
ag:

agtes for at være Dydig, er hun dog gunstig imod bedrøvede forliebte Personer, og Fruentimmer, som ere barmhertige. Hun vil opregne og fortælle dend tiærligste Deel af en Comædie med saadan en Empfindlighed, at Selskabet maa slutte uden at gjøre hende Uret, at hun har ikke aldeles været en uinteresseret Tilskuere. Hun tænker at Sminke og Synd skiules ved det mand driver Spot med dem. Imod dend sidste er hun mindre haard, og da hun vil gjøre sig til, baade af hendes Deilighed og af hendes Dyd, saa forledes hun ofte til at sige gandske tydeligen, at en eller anden vil doe for hendes Skyld; og af disse tvende Ting vil hun heller at Verden skal tænke, at hun maa være undertiden vanbelliget, end at hun aldrig er tilbedet.

Meget stor Deilighed kand maa skee for en Tiid saaledes forblinde Mandfolk, at de ikke saa klarligen seer disse Affectationers Hestighed; men naar

Gland-

Glandsen og Forgyldingen gaaer af, og Beylerens Dyne ere saaledes satte i Frihed til at see Tingene som de ere, da vil hand naturligen faae sine Sandser og Forstand igien, og oprette dend Bildfarelse, som Fruentimmerets udvortes gode-Anseelse har i forstningen bragt ham udi. Og naar hand engang er hiulpen af Drommen, saa ophorer hand at tilbede dend som en Gud. inde, hvilken hand seer er alleeneste et Konstigt Billede, der bevæges ved Hiul og Fedre, for at narre ham. Saadanne Fruentimmer behager alleeneste ligesom en Skue-platz, naar dend først aabnes, og som har intet i sig, der kand forskaffe dend Bisald og Roes, undtagen dette at dend er ny. De kand lignedes ved Fluor, som har deilige skinnende Binger i to eller tree hæde Maaneder, men det allerførste folde Beyrligt gjør Ende paa dem; ligeledes er og disse flaggrende Creaturers sidste Tiid forkræffelig og ulyksalig; af deres nærmeste Væner nyder de

de en meget svag Respect; men af Res-
sten i Verden den yderste Grad af For-
agt.

Lad dette Skilderie tiene eder i
stæden for alle de andre Regler, som
kunde gives eder, for at forekomme at
I skulde ikke efterligne det. Dets
Læslighed, naar dend vel betragtes, er
Underviisning nok; og det for dend
samme Aarsag, som at see en Drukken-
bolt, er en bedre Prædiken imod dend
Last, end dend beste som nogen Tiid er
holdt over dend Materie.

Storagtighed.

Efter at jeg har sagt dette imod
Sorfængelighed, er det ikke
min Meening at fælde samme
Dom over Storagtighed, naar dend
er anstændig, og er rigtigen beskreven.
Det er et tvetydigt Ord; En Art
deraf er ligesaa meget en Dyd, som dend
an-

anden er en Last. Men vi ere af Naturen saa færdige til at udvælge det verste, at det er bleven farligt at anbefale dend beste Side deraf.

Et Fruentimmer maa ikke være hovmodig af hendes smukke Klædning; eller, naar hun har mindre Forstand end hendes Naboverster, da trøste sig selv dermed at hun har meere Kniplinger. Noogle Damer sætter saa megen Priis paa Stats og Prydelser, at dersom een kunde see ind i deres Hierte, saa vilde det befindes, at endog Dødens Tansker ere bleven mindre kummerlige for dem, ved det de forestiller sig, at de skal legges ud i Pragt og Herlighed og æragtigen følges til Graven. Een fandt være temmelig langt fra saadan en Yderlighed, og endda være tilstrækkelig Urimelig, ved at sætte en brang Værdi paa Ting, som bør bruges med større Koldsindighed. Et Fruentimmer maa ikke viise sig omhyggelig for at drage ald Respect til sig selv, men

være fornøjet med en billig Uddeelse, og beviise dend imod andre, paa det andre maa beviise dend imod hende igien. Hun maa ikke være fortrædeligen Peen, eller adskille sig fra andre ved at være alt for delicat, ligesom sædvanlige Ting være for grove for hende; dette er en uskikkelig og anstødelig Storagtighed, som fortjener at ydmyges og beskæmmes, hvor dend ytrer sig, hvilket og siælden slaaer feil. Hun maa ikke stole for meget paa hendes høye Stand, meget mindre foragte dem som ere nedden for dend. Nogle gjør Fornemme Stand til en Afgud, og da maa deres Fornuft falde need og tilbede dend. De vilde bringe Verden paa de Tansker, at Mangel paa en stor Titel, eller et gammelt Vaaben, kand aldrig ved nogen Ting erstattes; de bilder sig ind, at de med disse Fordeele staaer paa en høyere Grund, hvorover de seer foragteligen need paa Meriter og Dyd, som Ting der ere dem for ringe. Denne Bildfarelse er ikke allene ufornuftig,

tig, men og lastværdig, i det dend sætter en høyere Priis paa det, som er en Virkning af Lykken, end paa de Ting, som ere ypperlige i sig selv. At beles er ikke Straf nok for saadan en Daarlighed, dend maa dygtigen pidskes, som dend med rette fortienet. Det maa tilstaaes, at der af næsviise Opløbere, som i en Hast ere bleven til noget, gives ofte Aarsager til at blive vreed, og at faae vores Tanker forførete i disse Tilfælde; men vi skal staae dem imod; og det alleryderste, som maa tillades, er dette, naar disse af et nyt Oplag vil forglemme dem selv saa vidt, at de enten praler af deres Herkomst, som de har ikke Aarsag til, eller de stræber efter at skiule deres Nedrighed med deres frække Uforstammenhed, da at helbrede dem med en liden beqvem Skæmt, en liden Skarphed paa sit rette Stæd, uden at opholde sig for længe derved.

Disse og mange andre slags Storagtighed bør mand tage sig vare for.

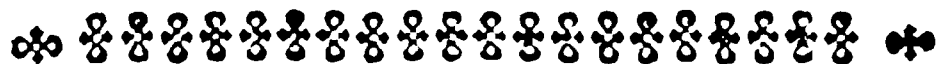
S

Dend

Dend som jeg vil anbefale eder, er en Emulation, hvorved J tracter efter at ophøye eder selv til en Characteer, der kand giøre eder berømmelig; en ibrig Stræben efter at være dend Fornemste i Dyd, og alle andre deslige Ting, der kand forhverve eder en større Deel af Verdens gode Tanker om eder. Estime for Dyden er ligesom en forfriskende Luft for Planter og Blomster, hvorved de flourer og tager til; og for dend skyld maa det tilstaaes, at dend er i visse Maader baade dendes Aarsag og Belønning. Dend Stooragtighed som fører til en god Ende, kand ikke være en Last, efterdi dend er Begyndelsen til en Dyd; og at finde behag i en billig Berømmelse, er saa langt fra at være en Seyl, at det meget meere vilde være et slet Tegn hos et Fruentimmer, dersom hun ikke agtede dette for dend største Deel af hendes Lyst og Fornøyselse. Nidmyghed er uden tvil en stor Dyd; men dend lader af at være saa, naar dend er bange for at

at lade haant om en ond Ting. Imod Laster og Daarligheder tilkommer det eders Røn at være hovmodig; men I maa ikke lade eders Soragt for Ting gaae saa vidt at den bliver til en Stolt-
hed imod Personer; og det maa skee med tilbørlig Forskiæl, ellers kand dend blive uanstændig, i det dend er utidig. En Storagtighed som opvækker en li-
den Vrede fordi mand overtreffes i no-
gen Ting, som er good, vil have saa god en Virkning, at det er meget haardt at tilstaae, at dend er en Seyl.

Det er ikke en læt Sag at gaae Middelvejen imellem disse adskillige Slags Storagtighed, som ere be-
skrevne; men kom ihu, at det er bedre for et Fruentimmer, at hun holdes for at være for Storagtig, end for fa-
miliair eller gemeen.

Forlystelser.

Dend sidste Ting, som jeg skal re-
commendere eder, er en viis og
sikker Maade at bruge Forly-
stelser. At være for ivrig i at jage ef-
ter Lystighed, medens I er ung, er
farligt; at snappe efter dend, naar I
er kommen til en moednere Alder., er
at gribe efter en Skugge; dend vil ikke
lade sig holde. Foruden det, saa bli-
ver dend uanstændig, i det dend er min-
dre naturlig. Forlystelser bruges al-
lerbeqvemmest, til at forskaffe dem no-
gen Lættelse og Lindring, som ere un-
dertrykte, ved det de har for meget at
bestille. De, som ere ørkesløse, be-
høver dem ikke, og dog ere disse de,
som, frem for alle andre, ere hengivne
dertil. At løgne vore Tanker, naar
de ere for meget spendte ved vore Be-
kymringer, er ligesaa naturligt, som
fornodent; men at forvandle vores gands-
ke Liv til en Hellig-Dag, er ikke alle-
ne

ne latterligt, men betager ogsaa Fornøvelsen, i Stæden for at befordre Dend. Sindet kand, ligesom Legemet, blive feed af at være altiid i en Postyr; alt for alvorlig sprænger det, alt for lystig flatter det; Forandring er det, som giver Smag; saa at Forlystelser, naar de alt for ofte igientages, foraarsager først Koldsindighed, og til sidst Reedsommelighed. Saa længe de ere veludfaarne og bruges paa rette Tiid, ere de aldrig at laste; men naar mand holder ikke Maade i dem, omendskjønt de i forstningen være meget uskyldige, saa bliver de ofte lastværdige, og det feiler aldrig, at de jo bliver urimelige.

Nogle Fruentimmer ere bestilte til lystige Sammenkomster, som Besfus var til Dueller. De ere fæstede bort i en Cirkel af Ledighed, hvor de løber omkring det gandske Aar igiennem, uden Ophør eller Forhindring af en eeneste alvorlig Time. De veed alle Comædiant-Spillernes Naame, og ere

gandske fortroligen bekiendte med alle
 Booderne paa Bartholomæi = Mar =
 ked. Ingen Soldat viser større Ly =
 dighed mod Lyden af hans Capitans
 Tromme, end disse imod dend, der
 falder dem til at se et Dukke = Spille =
 verk eller et usædvanligt Dyr. For =
 aaret, som fremfører Sluer og Narre,
 gjør dem til Indvaanere i Dyr = Gau =
 gen; om Vinteren ere de en Byrde i
 Comædie = Huuset, og en Ballast i
 For = Gemakket. Gaderne ere i ald
 denne Tiid saa forslæbte paa disse dag =
 lige Ansigter, at Mandfolkenes Øy =
 ne ere forfyldte med dem. Eynet bli =
 ver mæt og fedt af smukke Ting, lige =
 som Maben af søde Ting, og naar et
 deiligt Fruentimmer vil give Verden
 for meget af hende selv, saa bliver hun
 alt for sød, og forarsager Bæmmel =
 se, i stæden for Liffighed. Diss = lysti =
 ge Damer søge saa uafsladeligen For =
 lystelser, at de inden en kort Tiid bli =
 ver til en Gicækkelig Skiemt; dog vil
 de ikke erindre, at dersom de havde meere
 siæl =

siælden lader sig see, saa skulde de ikke saa ofte bleven belect. Derforuden saa giøre de sig selv gemeene og læt Gal, hvilket er det u-mildeste Ord, som kand tillegges eders Kiøn.

Alt Spille undertiden; for at giøre andre Sælskab, eller for at forlyste eder selv, er ikke at forbyde; men at giøre det saa ofte, at I skal kaldes en Spillere, det bør I skye, næst de Ting, som ere meest lastværdige. Det har mange slags Følger efter sig, som ikke bør taales. Det vil føre eder i Vane med Ledighed og Natte-Sæde; bringe eder i formænget Sælskab, og forvolde at I maa forsomme eders Sæflichkeit uden Huuset, og eders Forretninger i Huuset; og bebyrde eder med saadanne Bekiendtere, som I vil ikke have nogen Ære af.

Imod høyt Spil kand der gøres endnu større Indvendinger; det vil give Verden Anledning til at giøre

vanartige og haanlige Spørsmaal: Hvorledes J tør vove at tabe, og hvad Midler J har til at betale saa store Summer? Dersom J betaler rigtigheden, saa vil mand udforske, hvorfra de Penge kommer? Dersom J bliver skyldig, og i Særdeleshed til en Mand's Person, da maa J være saa meget høflig imod ham, for hans Taalmodighed i at borge eder, at det legger en Grund til at føre sig det videre til Nytte, i fald Herren er saaledes sindet; som vil ikke agtes for at være en uartig Creditor, dersom hand, i fald Midlerne feiler, bemægtiger sig Personen. Derforuden, dersom et Fruentimmer kunde see hendes eget Ansigt, naar hun spiller ulykkeligen, og høyt, saa skulde hun visseligen forsvære alt det, som kunde saaledes vanhelde hendes Anseelse og Miiner.

Alt dantse undertiden vil ikke tilregnes eder som en Seyl; men kom ihu, at dend Ende, til hvilken J lærte det,
 var

var denne, at J maatte des bedre vide hvorledes J skulde føre en smuk Person. Det er alleeneste en Fordeel saa vidt; naar det gaaer videre, saa maa mand kalde det at være ypperlig i en Bildfarelse, hvilket er ikke en meget stor Berømmelse. Det er bedre for et Fruentimmer, at hun aldrig dantser, fordi hun har ingen Færdighed der i, end at giøre det alt for ofte, fordi hun giør det vel. Dend letteste saa vel som og dend sikkerste Maade at giøre det, er i private Selskaber, iblant særdeles Venner; og da uden stor Gliid, ligesom en Forlystelse, heller end med stor Høytidelighed, ligesom det var en Hoved-Forretning; eller havde noget udi sig, som fortiente en Maanedes Forberedelse, ved en alvorlig Raadsførsel med en Dantse-Mester.

Meget meere kunde der siges om alle disse Hoved-Poster, og mange flere kunde der føjes til dem; men jeg maa indskrænke mine Tanker, som ere opfyldt

fyldte med mit Sierte Barn, og vilde løbe over, og blive til en stor Bog, som vilde ikke stikke sig til en Ny Aars Gave. Jeg vil slutte med mine inderligste Ønsker for alt det, som er eder aaligt; at I maa leve saaledes, at I kand være en Prydelse for eders Familie, og et Mønster for eders Køn. At I maa velsignes med en Mand, der maa staa, og med Børn, der maa arve eders Dyd; at I maa finne i Verden med en retskaffen Glands, og stoppe Munden paa Misundelse, ved det I fortjener at holdes i Ære; at Forstand og Dyd maa begge foreene sig til at give eder en stor Figur: Naar de ere adskilte, er dend første saa tom, og dend anden saa svag, at de neppe har Ret til at berømmes. Gid de derfor maa samles med hinanden og aldrig adskilles; Lad dem være eders Baaretægts-Engle; og vogt eder, at I aldrig vanke længere bort, end at I kand være under deres sammenfovede Beskyttelse. Gid I maa saaledes ophøve
 eders

eders Character, at J kand hielppe til at giøre dend tilkommende Alder til en bedre Ting, og at Efterkommerne maa blive i eders Gield for dend Nytte de skal erlange af eders Exempel.

Lad mig besvære og inderligen formeane eder, Min Allerkjæreste, at J søyer en Fader i denne hans kiærlige Bergierrighed, hvis Tanker ere saa gandske henvendte til eders beste, at hand anseer eders Lyksalighed for at være dend største Deel af hans egen.

E N D E.

